

TĚLO JAKO SDĚLENÍ

Vizáž jako forma nonkonformní sebe prezentace

Eliška Volencová ©

Praktická bakalářská práce

Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Praha, 2024

Eliška Volencová

Autorka

Sláva podivnosti

Předmluva

O čem, že to píšeš? O divných lidech? A co se tím vlastně snažíš říct?

Na tyto otázky jsem v průběhu tvorby knihy musela odpovídat mnohokrát a odpovědi nebylo snadné zformulovat. Psát o divných lidech... to byl teda nápad. Ale co přesně je v očích druhých dělá divnými? Co to vlastně znamená vypadat „normálně“? A měli bychom to vůbec chtít? Takové myšlenky stály u zrodu tématu knihy.

Pamatuji si, jak jsem jako malá toužila zapadnout. Chtěla jsem být pevnou součástí kolektivu, ničím moc nevyčnívat, hlavně aby se na mě nekoukalo jako na „tu divnou“. Máma mě přitom vždycky oblíkala trochu zvláštně. Jakmile jsem ale vyrostla dost na to, abych si dokázala prosadit svůj názor, začala jsem dělat všechno proto, abych se nacpala do škatulek mainstreamové krásy. Chtěla jsem, abych se líbila klukům a holky mi tak trochu záviděly. Chtěla jsem být hvězda. Vypadat jako hvězda. Nějaké předpoklady jsem pro to jistě měla – vyrostla ze mě vysoká a hubená blondýna. Tím, jak jsem se upravovala, jsem se snažila nikoho nepohoršit, hlavně aby mi nebyly vidět bradavky nebo abych si náhodou nezapomněla včas oholit nohy. To by bylo přece hrozně faux-pas.

V průběhu dospívání se ve mně ale něco zlomilo. Pochopila jsem, jak moc zranitelná v téhle skořápce krásy ve skutečnosti jsem. Začalo mě to štít. Pubertální období vzdoru se u různých lidí projevuje různě. To moje na sebe vzalo podobu touhy po vzpouře proti standardům a normám většinové společnosti. Chtěla jsem za každou cenu dokázat, že moje tělo je jen moje a mohu s ním dělat, co se mi zachce. Stále více jsem se zajímala o feministická hnutí, objevovala queer identitu a alternativní styly.

Postupně jsem pochopila, že cesta k tomu stát se „hvězdou“, kterou jsem odmalíčka toužila být, nevede přes přizpůsobení se. Jediný způsob, jak vyniknout, spočívá v pravém opaku – ve schopnosti odlišit se. Ne na sílu, ale opravdově. V upřímnosti k sobě samé. Ušla jsem dlouhou cestu, na které jsem postupně sbírala sebevědomí.

Střední škola vás má formovat, dát vám základ do dospělosti. Já si vybavuji jednu konkrétní vzpomínku. Náš třídní učitel byl hodně podivná osobnost. Moc sebevědomí nepobral a vždy působil nespokojeně sám se sebou. Jednou na nás apeloval proslovem o tom, jak je důležité nevyčínat. Kladl nám na srdce, že jediná cesta, jak proplout bezbolestně životem, je schovat se v šedé zóně a moc na sebe neupozorňovat. Tehdy jsem seděla naoko klidně v lavici a poslouchala, v duchu jsem ale zuřila. Nechápala jsem, co to mele. Ničím nevyčínat a být ve všem průměrná byla už tenkrát snad moje největší noční můra.

Možná i to mě nakoplo, abych si poprvé ostříhala vlasy na krátko. Rozhoupat se k tomu mi trvalo měsíce, možná roky. Tolik mě to děsilo a lákalo zároveň. Ale když jsem se konečně odhodlala a nůžky kadeřnice se zakously do mých délek, najednou nebylo pochyb o tom, že to byl krok správným směrem.

Odcházela jsem ze salónu a cítila jsem se jako nový člověk. Měla jsem pocit, že se na mě všichni dívají, ale nebylo to nepříjemné, naopak. Samozřejmě se nedostavily jen pozitivní reakce. Našli se tací, kteří můj nový účes otevřeně kritizovali. Paradoxně právě to bylo na celé zkušenosti nejvíce osvobozující. Poprvé v životě jsem se nechtěla a nesnažila zalíbit všem. Dokázala jsem s klidným srdcem přijmout fakt, že zatímco někteří mou novou image obdivují, jiným se přičí. Už jsem se v nepříjemných situacích nemohla schovávat za dlouhé vlasy, můj obličej byl svlečen do naha a já musela čelit světu přímo. A tak definitivně začal proces, na jehož konci stojím ve své dnešní podobě, pevně v kramflecích jako dospělá žena, která zná sama sebe a alespoň většinou ví co chce.

Baví mě experimentovat se svým vzhledem a baví mě provokovat, i když jsem to nikdy nedovedla do extrémů. Ani zdaleka jsem ve vytváření nonkonformního vzhledu nezašla tak daleko jako většina mých respondentů a respondentek. Díky mé osobní zkušenosti pro ně však mám v ledasčem pochopení i trochu obdivu. Kniha se nesnaží zpovídané glorifikovat, mým cílem je ukázat široké spektrum individualit ve všech jejich odstínech. Přesto se však neubráním ocenění odvahy posouvat hranice přijatelného a ukazovat ostatním, že normálnost není nic víc než staletí formovaný, v mnohém absurdní, sociální konstrukt.

Z mé víc jak roční práce si odnáším poznání, že ke zpochybnění konformity nemusíte mít zrovna potetovaný obličej nebo dredy. Stejně působí i takové banality jako neoholené podpaždí nebo upnutý crop top na těle, které se nevejde do velikosti S nebo M.

Jak byste se oblékli a učesali, kdyby neexistovaly společenské normy? Co by vám bylo doopravdy příjemné a pohodlné? V čem byste si sami sobě připadali nejvíce krásní? Možná téma nonkonformního vzhledu není vůbec tak specifické, jak se na první pohled může zdát. Jen pro každého znamená něco trochu jiného.

V jedné věci měl můj učitel ze střední nakonec asi pravdu. Ten, kdo se vmáčkne do šedé zóny a udusí v sobě touhu po rebelii, to asi má v životě nejjednodušší, ať už jde o vzhled nebo jiné osobní volby. Každá odlišnost s sebou nese komplikace a výzvy, které konformní jedinci nejspíš nikdy nepoznají. Za odlišnost se platí společenská cena. A ti, kteří si jinakost zvolí z vlastní vůle, se zavazují k jejímu placení dobrovolně. Zároveň tak ale prokazují službu vlastní autenticitě i celé společnosti, kterou pomalým popostrkováním posouvají směrem k větší otevřenosti. Alespoň tomu chci věřit.

Poděkování

Děkuji respondentkám a respondentům za jejich otevřené sdílení osobních příběhů, panu profesoru Davidu Janu Novotnému za připomínky a všem mým blízkým za podporu v průběhu psaní. Vy víte, kdo jste.

Stručná historie tělesných úprav

Lidé své tělesné schránky upravují od nepaměti. Už u starodávných kmenů se projevovaly tendence zkrášlovat lidské tělo sledující celou řadu účelů – od estetických, rituálních, až po hygienické pohnutky. Vizuální úpravy ovlivňovaly sexuální přitažlivost, vyjadřovaly kmenovou příslušnost i sociální stratifikaci. Hlavním cílem bylo však vždy dosažení subjektivně vnímané krásy. Už pravěcí lidé zvýrazňovali své rysy pomocí přírodních barviv a primitivních líčidel.¹

Zcela samostatnou kapitolou je pak odívání, které vzniklo z přirozené potřeby člověka chránit se před přírodními vlivy zhruba 100 tisíc let před naším letopočtem. Postupem času oblečení začalo nabývat dodatečných funkcí a odrážely se v něm nejruznější lidské motivace, od snahy po dosažení stále větší funkčnosti až po vytvoření estetického vzhledu těla.²

Nejstarší doložený nález tetování přinesl objev zmrzlého pravěkého muže nazývaného Ötzi v rakouských Alpách v roce 1991. Jeho stáří se odhaduje na 5100 až 5350 let. Další doložené nálezy starobylého tetování na mumiích pak pochází z Egypta, z doby kolem 2000 let před naším letopočtem. Častěji se přitom tetování nacházelo na ženách než na mužích. Mumifikovaná tetovaná těla se podařilo odhalit například i u indiánských kmenů Mayů a Inků v Peru. Ač někteří výzkumníci zastávají teorii, že se tetování do dalších částí světa rozšířilo právě z Egypta, pravděpodobnější je, že se tetování vyvíjelo nezávisle na sobě v různých kulturách a kulturní difúze jej ovlivnila jen částečně. Tetovaná etnika se totiž historicky vyskytovala po celé zeměkouli a tetování u nich vyjadřovalo odlišné významy.³

Řada společností, včetně západní, začaly tetování a další tělesné úpravy postupně stigmatizovat. V Antice bylo považováno za atribut lůzy, spojovaný se zločinci a otroky. Právě otrokáři si své otroky často „podepisovali“ prostřednictvím tetování a vypálených znaků. Podobné značkování sloužilo díky své neodstranitelnosti i jako vhodný, nezvratný trest pro zločince.

1 Rychlík, M., 2005. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. 1. vydání editor Praha: Nakladatelství Lidové noviny, pp. 14-20.

2 Todorović, T., Toporišič, T. & Pavko Čuden, A., 2014. Clothes and Costumes as Form of Nonverbal Communication. *Tekstilec (Spletna izd.)*, Issue 4, pp. 321-333.

3 Rychlík, M., 2005. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. 1. vydání editor Praha: Nakladatelství Lidové noviny, pp. 61-73.

Později tetování zakazovala velká monoteistická náboženství, proto byl jejich výskyt v moderní západní společnosti mezi běžnou populací minimální. Křesťanská církev ve středověku označovala tetování za „děblovo dílo“ či znak čarodějnictví. Výjimkou byla oblast Balkánu, kde tetování křesťanských žen přežilo jako součást lidové kultury. Třetí kniha Mojžíšova Leviticus, která je součástí Bible, doslova uvádí: „Nedělejte si kvůli zesnulému zářezy do těla a nedávejte se tetovat, já jsem Hospodin.“¹

Takzvaná první renesance tetování v Evropě nastala na konci 18. století, a to zejména díky námořníkům a dobrodruhům, kteří si obrazce na kůži přiváželi jako suvenýry ze svých cest do mimoevropských oblastí. V 19. století pak začal rozkvět prvních tetovacích salónů ve velkých přístavních městech, například v Antverpách či Londýně. Postupně tetování pronikalo dále do vnitrozemí, a ačkoliv bylo typické zejména pro námořníky, vojáky a prostitutky, pozornost budilo i v aristokratických kruzích. Například britská aristokracie si našla zálibu ve sbírání tetování během zahraničních cest. Na samém konci 19. století se objevily první mechanické tetovací strojky, které rozkvět tetování dále podpořily. Během dvacátého století pak došlo k boomu tetování zejména ve Spojených státech amerických. Koncem 20. století už byly drobné tělesné úpravy jako piercingy v uších či malá tetování akceptovány napříč západní společností, a to bez předpokladu příslušnosti k subkulturní skupině.²

Druhá světová válka a nástup nacismu znamenaly temnou éru pro tetování v Evropě. Hitler jednak zakázal tetovací salóny pro veřejnost, jednak zavedl „značkování“ vězňů v koncentračních táborech pomocí tetování, čímž nepřímou navázal na starobylou tradici tetování otroků. Po druhé světové válce nicméně započal rozkvět moderních subkultur, který s sebou nesl i nárůst oblíbenosti tělesných úprav a nonkonformní vizáže ve vybraných kruzích. Současný nárůst popularity drobnějších tělesných úprav napříč globální kulturou kopíruje trend stanovený právě subkulturami, viz piercingy v obličejových partiích, které byly nejdříve zpopularizovány punkovou komunitou v sedmdesátých letech a následně se rozšířily ve většinové společnosti v letech devadesátých. Podobný vývoj postupně akceptace a

1 Rychlík, M., 2005. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. 1. vydání editor Praha: Nakladatelství Lidové noviny, pp. 203-210.

Bible|Lv|19|28

2 Rychlík, M., 2005. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. 1. vydání editor Praha: Nakladatelství Lidové noviny, pp. 214-223.

Redhead, S., 2013. Body Style. Oxford: Bloomsbury Publishing, p 14.

přejetí určitého prvku původně charakteristického pro subkultury se opakoval v řadě dalších případů.¹

V socialistických zemích východního bloku bylo tetování nepřijatelné, nosili ho jen vězni, sexuální pracovníci a lidé vyloučení z většinové společnosti. Podobně nepřijatelné byly i další formy nonkonformní vizáže, viz pronásledování takzvaných „mániček“ neboli dlouhovlasých chlapců v komunistickém Československu.²

Ve západním světě však mezitím docházelo k druhé renesanci tetování, která odstartovala moderní vlnu popularity tetování a dalších drobných tělesných úprav. Tetování se postupně přestávalo chápat jako řemeslo a stále více vystupovalo jako umění. Mladá generace tatérů si začala zakládat na kreativité, originalitě a unikátním uměleckém vyjádření prostřednictvím tetování. Tento trend trvá až do dnešních dní.³

1 Redhead, S., 2013. *Body Style*. Oxford: Bloomsbury Publishing, p 14.

2 Kudrna, L., 2011. Nepřízpusobiví. Studenti, máničky a další pohledem československých mocenských orgánů. *Paměť a dějiny: PD, V, Issue 2*, pp. 3-16.

3 Rychlík, M., 2005. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. 1. vydání editor Praha: Nakladatelství Lidové noviny, p. 227.

Význam vizáže v neverbální komunikaci

Fyzický vzhled patří k základním aspektům zkoumaným v souvislosti s neverbální komunikací společně s výrazem tváře, očí, hlasem, pohybem v prostoru, gesty a mírou užití fyzického doteku.¹

Vzhled tedy hraje v neverbální komunikaci zcela klíčovou roli, a to zejména při vytváření prvního dojmu. Například prostřednictvím samotného oblečení může člověk snadno vyjádřit přijetí či odmítnutí společenských pravidel a konvencí, toho, co považuje za přijatelné či morální. Zrcadlí se v něm identita jedince, jeho životní styl i společenské vlivy. Vhodně zvolený oděv nám může pomoci dosáhnout společenských cílů a působit na lidi tak, jak je naším záměrem. Je také výrazným atributem socio-ekonomického postavení.²

Studie prokázala, že člověk je obecně považován za věrohodnějšího ve vztahu k výkonu určité činnosti či předání určité zprávy, odpovídá-li jeho oblečení a vzhled obecné představě „vhodného“ vzhledu pro danou záležitost.³

Z psychologického hlediska bylo tetování a tělesné úpravy vnímány poměrně různorodě a pohled na ně, prošel v posledních dekádách razantním vývojem. Ve třicátých letech Albert Parry spojoval tetování především se sexuálně symbolickým podtextem. Vnímá akt tetování jako akt erotický, kdy si pasivní účastník nechává do kůže vpravovat látku aktivním účastníkem, což přináší zvláštní sepětí rozkoše a bolesti. Odkazoval tak k Freudovské tradici v psychologii. Podobným směrem se vydával i Walter Blomberg, který tetování spojoval s patologickými motivy jako je tíhnutí k agresi a sadismu, sebedestrukci, narcismu, či obsedantní touze po pozornosti. Česká psychologie v šedesátých letech minulého století hovoří o tetovaných jedincích jako o osobách zatížených jistou mírou psychopatologických tendencí a emoční labilitou, což se projevuje „ve zkratkovitém jednání, s nedostatečně vyvinutými charakterovými rysy, zejména pochybného poměru k práci, ke kolektivu, ke společnému majetku.“⁴

1 Hall, J. & Knapp, M., 2013. Nonverbal communication. Boston: De Gruyter Mouton.

2 Todorovič, T., Toporišič, T. & Pavko Čuden, A., 2014. Clothes and Costumes as Form of Nonverbal Communication. *Tekstilec (Spletna izd.)*, Issue 4.

3 O'Neal, G. S. & Lapitsky, M., 1991. Effects of clothing as nonverbal communication on credibility of the message source.. *Clothing and Textiles Research Journal*, Issue 3, pp. 28-34.

4 Rychlík, M., 2005. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. 1. vydání editor Praha: Nakladatelství Lidové noviny, pp. 34-35.

10

V kontextu subkultur je vizuální identita důležitým komunikačním prostředkem. Určité subkulturní atributy sice zevšedněly, pro většinou společnosti ale stále vysílají neverbální signály. Například obyčejná černá kožená bunda byla původně spojována především s motorkáři, a tedy s riskantním, rebelským chováním a individualismem. Tyto asociace dodnes přetrvávají.¹

¹ Redhead, S., 2013. *Body Style*. Oxford: Bloomsbury Publishing, p. 99.

Nonkonformní vizáž v současné západní kultuře

Celá řada tělesných úprav, které byly v minulosti takřka výlučně asociovány se subkulturními skupinami jsou dnes většinou společností již poměrně běžně akceptovány. Mezi takové patří například vyholená hlava, dredy, umírněný počet piercingů a tetování, i když i s těmito elementy se stále nese náznak stigma. Zejména u prestižnějších a typicky lépe finančně ohodnocených pracovních pozic není výjimkou, že zaměstnavatel preferuje konformně vypadající, a tedy v jeho očích více reprezentativní, kandidáty. Studie navíc dokládají, že si zaměstnavatelé nonkonformně vypadající osoby často spojují s negativními povahovými vlastnostmi. Jsou-li nonkonformně vypadající osoby na pozici přijaty, jsou pak často žádány, aby své tělesné úpravy zakrývali, a nenarušovali tak veřejnou image firmy. Kromě pozic ve vysokém businessu a finančnictví je taková praxe běžná i například v některých jídelních řetězcích. Dokonce i americká armáda zakazuje svým rekrutům určité typy tetování, zejména pak tetování v oblasti obličeje. Přitom právě pro armádní prostředí jsou určité typy tetování typické – vyjadřují například příslušnost k jednotce.¹

Studie z roku 2020 ale demonstruje, že konkrétní dopad nonkonformní vizáže na úspěch v profesním výběrovém řízení záleží velmi silně na kvalifikaci uchazeče. „Zatímco uchazeči s nízkou kvalifikací byli potrestáni za nonkonformní vizáž, vysoce kvalifikovaní uchazeči se setkávali s větší mírou tolerance v souvislosti s narušením vizuálních norem.“²

Mezi úpravy, které jsou nadále silně vnímány jako subkulturní atributy, patří například celoplošná tetování (např. tzv. sleeve, tedy vyplněné tetování pokrývající celou paži), skarifikace, trojrozměrné úpravy či implantáty. Obecně však záleží zejména na množství a výraznosti tělesných úprav.³

Novější a v současnosti preferovanější termínem pro současné subkultury

1 Lindsley, G., 2023. Poked Zine.

Redhead, S., 2013. Body Style. Oxford: Bloomsbury Publishing, p. 14.

Gruntová, K., 2023. Armáda rozvolňuje kvůli mladým lidem pravidla pro tetování. Voják ho budou moci mít i na krku, Praha: iRozhlas.

2 Oostrom, J., Ronay, R. & van Kleef, G., 2021. The signalling effects of nonconforming dress style in personnel selection contexts: do applicants' qualifications matter?. *European journal of work and organizational psychology*, Issue 1, pp. 70-82.

3 Redhead, S., 2013. Body Style. Oxford: Bloomsbury Publishing, p. 14.

jsou městské kmeny (urban tribes). Často je však obtížné říci, zda je daný jedinec příslušníkem nějaké subkultury. Podle George Braqueho, konformismus totiž začíná definicí. Co ještě je a co už není normální? Odpověď na tuto otázku se neustále proměňuje.

Z městských kmenů relevantních pro praktickou část této bakalářské práce je třeba zmínit komunitu kolem tetování, ačkoliv tetování i piercing jsou dnes natolik běžnými ozdobami těla, že jde jen těžko mluvit o nonkonformitě či jinakosti. Stále však přetrvává značná generační propast ve vnímání těchto úprav, starší generace je vnímají více negativně a samotných nositelů je mezi nimi méně. Zatímco dříve bylo tetování chápáno primárně jako řemeslo, dnes převažuje umělecký přístup. Tatéři stále častěji vystupují jako umělci s osobitým stylem. První profesionální tetovací salón na území dnešní České republiky otevřel až po revoluci, v roce 1992. Od té doby zažila česká tatéřská scéna masivní rozkvet a diversifikaci. Nelze tedy mluvit o jednotné subkultuře.

Veterán českého tetování Michal Burda o tatéřské komunitě říká: „Kolem jednotlivých studií se možná schází stejní lidé, ale spíš na základě přátelských vztahů. Různé konvence a tattoo jamy samozřejmě vznikají za účelem setkání, ale především inspirace, seznámení se s novými umělci a studií, představení nových technik a trendů.“¹

Dalším významným městským kmenem, s jehož příslušníky jsem měla možnost v rámci rozhovorů mluvit, je Punk. Ačkoliv je tato subkultura lépe uchopitelná než komunita okolo tetování, i tak se jedná o skupinu velmi rozsáhlou, s mnoha podžánry a názorovými platformami. Základní snaha však spočívá ve vytváření vlastních struktur nezávislých na establishmentu. V českém prostředí zažil Punk zlatou éru po revoluci v devadesátých letech. S rozšířením subkultury však došlo i k jejímu hodnotovému štěpení. „Je potřeba říct, že když někdo vypadá jako pankáč, neznamená to automaticky, že je pankáč. Jsou lidi, o kterých můžu s naprostou jistotou říct, že jsou větší pankáči než nějaký blbec, který má na sobě všechny módní propriety.“²

Nonkonformní vizáž však nutně nemusí vyjadřovat příslušnost k subkulturní skupině. Často odráží jen osobní preference či politické hodnoty jejího nositele. Tělo a jeho percepce hraje důležitou roli například ve feministické

1 Kačurová, J., 2011. To máš z kriminálu?. V: V. 518 & K. Veselý, editoři Kmeny: Současné městské subkultury. Bigg Boss & Yinachi, pp. 16-33.

2 Málek, Š. & Franc, J., 2011. Rock'n'roll forever!. V: V. 518 & K. Veselý, editoři Kmeny: Současné městské subkultury. Bigg Boss & Yinachi, pp. 56-67.

teorii. „Feminismus začal chápat moc jako záležitost překračující legislativní normy či oblast politické reprezentace. Nově ji vnímal jako fyzickou nadvládu nad těly – akt, který je politický sám o sobě, nebo má přinejmenším politické důsledky.“¹

„Osvobození“ těla od společenských standardů tedy často slouží jako vymezení se vůči opresi, zavedeným společenským vzorcům či zcela prostě jako forma uměleckého sebevyjádření.

¹ Kotef, H., 2007. Bloomer scandals: Uncovering the political body. V: D. Janes, editor Back to the Future of the Body. Cambridge Scholars Publishing, pp. 250-256.

Patrick Bates, tatér, Velká Británie

Vizáž jako reklama na sebe sama

S Patrickem Batesem se setkávám v nedávno zrekonstruovaném tetovacím studiu v Kreuzbergu, oblíbené čtvrti kreativců v Berlíně. Když vstupuji, právě dokončuje sezení s jedním ze svých klientů. Patrick prostřednictvím tetování tvoří vlastní personu, zároveň pomáhá vdechovat život nápadům ostatních. Přesněji řečeno, přenáší jejich nápady na kůži.

Mám štěstí, že se mi ho podařilo zastihnout během krátké pracovní zastávky v německém hlavním městě. Přijel jen na tři dny a po naší schůzce spěchá, aby stihl letadlo zpět do Anglie. Patrick totiž sídlí v Brightonu, pestrobarevném studentském městě na jižním pobřeží země. Na internetu vystupuje pod pseudonymem European Son 420. Známost tohoto jména dávno překročila hranice Velké Británie i Evropy. Patří k nejuznávanějším tatérům své generace, kteří se věnují handpoke tetování. K práci nepoužívá strojek, stačí mu obyčejná jehla, kterou vpravuje barvu pod kůži ručně.

Jak si představuješ krásného člověka?

Nikdy jsem příliš nepřemýšlel o fyzických rysech. Krása je energie, kterou člověk vyzařuje. Ano, někdy se to projevuje i skrze vzhled. Obecně se mi ale líbí lidé, kteří působí přirozeně.

Má vizáž, vliv na to, jak někoho vnímáš jako osobu?

Určitě, i když je to většinou nevědomý proces. Každý z nás si udělá rychlý úsudek o druhém člověku, když se na něj podívá. Zpravidla ještě dřív, než s ním máme šanci promluvit.

Řekl bys o sobě, že jsi krásný?

Abych byl upřímný, nikdy jsem o tom nepřemýšlel. Nejsem součástí světa krásy ani ničeho podobného, i když jsem už taky laškoval s modelingem. Jsem si vědom toho, jak vypadám, a že se moje rysy některým lidem líbí. Uvědomuju si, že jsem vysoký, mám tetování, zelené oči, což možná pro někoho splňuje kritéria krásy. Sám za sebe o tom ale nikdy takhle nepřemýšlím.

Cítíš se díky tetování lépe ve svém těle?

Určitě. Vždycky jsem měl problémy s přijetím mého vzhledu, hlavně kvůli výšce, protože jsem opravdu neobvykle vysoký. Když jsem se začal tetovat, přestal jsem se soustředit na aspekty, které se mi dřív nelíbily. Místo toho jsem najednou viděl tetování – něco, co mi přišlo krásné. Díky tomu se mi moje tělo začalo postupně víc líbit i jako celek.

„Kérka může být čímkoliv chcete. Jsem tváří změny v přístupu k tetování.“

Býval jsi profesionální basketbalista. To je poměrně velká změna kariérního směru. Kde se vzalo rozhodnutí stát se tatérem?

S basketem jsem skončil ve dvaceti sedmi letech, pak jsem sedm let pracoval ve zdravotnictví. Staral jsem se o mladé postižené lidi. Byla to velmi těžká práce, cítil jsem, že potřebuji změnu. Nemám ale žádné specifické vzdělání, takže by nebylo snadné získat dobrou pozici, která by mě naplňovala.

Pak jsem viděl, jak pracují různí tatéři a řekl jsem si, že to je možná něco, co bych mohl zkusit. Sám sobě jsem udělal snad dvě stě tetování a další desítky mým kamarádům. Věděl jsem, že styl, na který jsem se zaměřil, v té době nikdo jiný nedělal. Tak jsem se rozhodl, že můžu zkusit nabídnout něco trochu jiného, co na trhu ještě není a uvidíme, co se stane.

V jednom z předchozích rozhovorů jsi řekl: “Nedělám složité věci, ale líbí se mi myšlenka, že něco jednoduchého může mít na člověka obrovský dopad.” Co si pod tím mám představit? Co to s člověkem udělá, když se nechá potetovat?

Z mé zkušenosti vím, že když se necháš tetovat, soustředíš se na to, jak skvěle tetování na tvém těle vypadá. Dělán hodně jednoduchých věcí – slova, krátké citáty, které ale nesou hluboký význam. Občas si klienti nechají vytetovat jen jediné slovo. Možná ho ale používala jejich matka, která tu už není. Takové slovo pak symbolizuje pro daného člověka něco nesmírně silného.

Mám rád jednoduchá tetování, která mají velký dopad. Například když za mnou někdo přijde a řekne, že naposledy viděl svou babičku při západu slunce, můžeme navrhnout tetování přes celá záda nebo celou ruku,

abychom vzpomínku vizualizovali na těle. Stejně tak ale můžeme nakreslit jen jednoduchý západ slunce nebo napsat jediné slovo. Vytvoříme tak tu nejjednodušší formu, která ale zároveň neznamená kompromis ve významu, který tetování nese.

Jak se vyrovnáváš s pocitem odpovědnosti, kterou máš vůči klientům, když tvoříš takto mocné odkazy na jejich kůži?

Někdy je pro mě těžké se s tou hloubkou vyrovnat – s tím, jak moc tetování i já jako člověk pro zákazníky znamenáme. Stává se mi, že lidé pláčou nebo se třesou, protože je setkání se mnou natolik rozruší. Nedávno jsem tetoval ženu, které zbýval jen měsíc života. Trpěla rakovinou. A během té zbývající doby si ke mně přišla nechat udělat tetování. Skoro jsem tu zodpovědnost nezvládl.

V tu chvíli to pro mě byla obrovská čest, ale zápasil jsem s pocitem, že na to nejsem dost dobrý. V tom zlomku vteřiny, kdy jsem nevěděl, jak reagovat a co říct, jsem si upřímně přál propadnout se do země. Pochyboval jsem o sobě. V hloubi duše jsem si přál, abych byl lepší. Snažím se si ale připomínat, že je to v pořádku, že odvádím dobrou práci. Víím, že když odcházela, byla s výsledkem spokojená. Ale i když mě klienti ujišťují o opaku, ta myšlenka, že nejsem dost dobrý, hluboko ve mně pořád je.

Když ke mně přijde někdo s takto silným příběhem, pokaždé mě jako první napadne, že něco takového nemůžu zvládnout. Nakonec to vždycky nějak udělám a všechno dobře dopadne. Ta žena přímo zářila štěstím, když studio opouštěla. Ale někdy je to prostě příliš velký tlak. Zodpovědnost je na práci tatéra to nejlepší i nejtěžší zároveň.

Příběhy lidí, kteří za tebou přijdou, mohou být někdy opravdu neuvěřitelné.

Ano, jsou neuvěřitelné. Když během našeho sezení chtějí mluvit o něčem, co je trápí nebo co se jim přihodilo, mám pocit, že jejich břemeno na chvíli musím vzít na sebe. Ale nevádí mi to. Rád jim naslouchám.

Slouží sezení u tatéra trochu jako terapie?

Určitě. Dokonce i já to tak někdy mám, když se nechávám tetovat. Když jsem se cítil špatně, nikdy jsem s tatéry nemluvil konkrétně o svém životě, ale hledal jsem u nich rozveselení. Naopak když jsem se cítil dobře, chtěl jsem si ten pocit uchovat. Tetování je skvělá věc, když se z něčeho potřebuješ zotavit, ale funguje skvěle, i když jsi prostě šťastný.

Vzpomínáš si na svoje první tetování?

Jo, udělal jsem si ho sám. Už jako dítě jsem si pohrával s jehlou. Pak jsem si nechal udělat první tetování ve studiu, to mi bylo asi osmnáct. Šel jsem tam tehdy společně s mým mladším bratrem.

Kolik jich máš dnes? Nebo jsi už ztratil přehled?

Přestal jsem je počítat. V současné době vyplňuji už druhou nebo třetí vrstvu, tetování se překrývají. Mám za sebou asi devět set hodin práce s jehlou na mém těle. To je hodně.

Přemýšlel jsi o svých prvních tetováních víc, než když si něco necháváš dělat nyní?

Rozhodně. Když jsem vyplňoval místa v první vrstvě, měl jsem vždy jasnou představu, co tam chci a od koho. Postupně mi začal docházet volný prostor na kůži, a navíc jsem se sám stal tatérem. Od té doby jsem se potkával s kolegy v oboru, se kterými jsme se tetovali na oplátku. To je teď hlavní způsob, jak přicházím k dalším a dalším kérékám. Už nemám pevnou představu o tom, co chci, prostě čekám, co se naskytne.

Takže tetování nemusí mít pokaždé konkrétní význam?

Ne, ale myslím si, že všechno, co si člověk nechá udělat na kůži, nějaký význam má. Znamená to minimálně to, že se ti daná věc líbila. Někteří lidé přijdou a nechají si vytetovat třeba kousek pizzy. Když se zeptám, proč právě tohle, odpoví něco ve stylu, že si včera dávali k večeři pizzu, a tak je to napadlo. Někomu jinému to může připadat hloupé, ale pro ně... Zkrátka milují pizzu. Pravděpodobně ji jedli stokrát a vážou se k ní hezky vzpomínky. Tak proč si ji nenechat vytetovat?

A co bolest? Je kvůli ní tetování atraktivnější, nebo naopak?

Nevím, ale bez bolesti není odolnost. Kdyby bolest neexistovala, získat tetování by najednou bylo až nesmyslně snadné, nemusel bys podstupovat nic nepříjemného. Každý to vnímá jinak. Mně to jako bolestivý proces přijde a vím, že řadě mých zákazníků taky. Zejména, když si pro tetování vyberou nějaké citlivé místo, kde je kůže tenká. Myslím, že to od toho celého rituálu ale nelze oddělit. Možná je bolest nutná, abychom měli pocit, že jsme něco dokázali, překonali.

Měl bys méně tetování, kdyby ses nestal tatérem?

Asi jo. Ale už předtím, než jsem se jím stal, jsem byl dost pokrytý, měl jsem téměř hotovou první vrstvu kérek. Posledních osm let přibývala už jen druhá

nebo třetí vrstva.

Funguje to jako forma sebepropagace? Jsi tak trochu chodící reklama na produkt, který lidem nabízíš.

Svým způsobem bych to tak řekl. Když se lidé chtějí nechat tetovat, rádi vidí, že člověk, který to dělá, je silně potetovaný. Existují i tatéři, kteří nemají na vlastní kůži tolik kousků, ale to jsou spíš výjimky. Když jdeš do studia, nikdy předtím ses s tamním umělcem nesetkal a nic o něm nevíš, budeš se cítit jistěji, když uvidíš, že je sám taky potetovaný. Říká ti to, že má zkušenosti a ví, co dělá.

Na Instagramu máš úspěšný profil s téměř 180 tisíci sledujícími. Jak sis tak velkou komunitu a s ní i svou osobní značku vybudoval?

Prostě jsem soustavně zveřejňoval, co dělám, a protože to v té době nikdo jiný nedělal, ujalo se to. Myslím, že jsem lidem ukázal, že tetování nemusí být děsivé. Nemusí být depresivní. Může být moderní a jednoduché. Může to být cokoli, co se vám líbí. Lidé na to v době, kdy jsem začínal, nebyli zvyklí, a proto se můj Instagram stal tak oblíbeným. Chtěli vidět změnu v tetování a já jsem byl tváří této nové vlny. Ukázal jsem všem, že je v pořádku být nervózní a nesmělý. I tak můžeš přijít do studia a užít si skvělé, profesionální zacházení.

Mám pocit, že osobní aspekt je opravdu důležitý. Způsob, jakým komunikuješ se svými sledujícími, odpovídáš na jejich otázky, interaguješ s nimi, ukazuješ části své osobnosti a soukromého života. Pro mě jako někoho, kdo tě sleduje už nějakou dobu, to určitě dělá obsah poutavějším. Máš danou strategii jak na síť, nebo vše vychází jen z intuice?

Přidávám zkrátka jen to, co dělám během svých běžných dnů. Průměrně tetuju kolem 35 lidí týdně, takže je stále co zveřejňovat. To tvoří hlavní část mého obsahu. Pak taky odpovídání lidem na jejich dotazy a zprávy. Je ale pravda, že Instagram se za poslední roky změnil a chce to držet krok a sledovat trendy.

Teď, když jsem na úrovni, na které jsem, už se na něj tolik nesoustředím, protože moje základna sledujících je už relativně pevná a lidé si mě sami vyhledávají. Částečně svůj úspěch na sítích připisují právě osobnějším přístupům, který jsi zmínila. Dřív lidé nebyli zvyklí na to, že by si mohli vytvořit vztah ke svému tatérovi. Většinou jsou to vzdálené osoby, se kterými se nedá navázat osobní kontakt. Já jsem jim ukázal, že to jde. Že jsme prostě normální lidé.

Máš nějaký cíl, kterého bys chtěl po kariéře ještě dosáhnout?

Ano! Otevřel jsem si vlastní studio a rád bych jich vybudoval více po celé Evropě. V poslední době jsem si také vyzkoušela modeling a rád bych se mu v budoucnu věnoval víc. Kromě toho vedu malou značku oblečení. To mě opravdu baví. Snažím se ji posouvat, rozvíjet a zjistit, jaký je tam potenciál.

Všechno záleží na tom, zda se člověk zvládne na vrcholu udržet. Spousta tatérů nebo obecně lidí, kteří dosáhli určité úrovně popularity na internetu, nepracuje tolik jako na začátku, protože si myslí, že to jednou provždy dokázali. U mě je to přesně naopak. Čím jsem úspěšnější, tím víc musím pracovat, protože nechci zapadnout nebo zmizet z povědomí lidí. Chci zůstat zajímavý, aktuální a posouvat se dál v tom, co dělám. To je vždy můj cíl číslo jedna.

Kitty, Německo

Vizáž, šikana a komunita

Kitty je mladá punkerka, jezdí na motorce a občas nocuje v komunitních squatových domech. V davu se rozhodně neztratí. Její neonově zelené vlasy totiž září na metry daleko. Pozornost jí dnes už nevdá, přiznává ale, že cesta k sebedřívjetí byla dlouhá a trnitá. Do tradičního kolektivu nikdy nezapadala, v dětství si prošla systematickou šikanou ze strany spolužáků. Pociť, toho, že někam patří, jí přinesla až komunita okolo punkové hudební scény, která jí dodala odvahu, dělat si věci po svém.

Co pro tebe znamená krása? Koho si představíš, když se řekne „krásný člověk“?

Krása podle mě přímo souvisí s autenticitou. Každý člověk má šanci být krásný, pokud je sám sebou. Snahou vtěsňat se do ideálů někoho jiného se každý jen zoškliví. Jednoduše proto, že se pak stane falešným, a to není to, o co bychom měli usilovat.

I moje image je formovaná společností a určitými standardy, ale snažím se

od toho svůj pohled na krásu čím dál víc distancovat. Je to hrozně toxické. Cesta k nalezení té nejpřírodnější podoby sebe samé je ale dlouhá.

Co se ti na sobě nejvíc líbí? Z vizuálního hlediska.

Upřímně řečeno, z rozhovoru jsem byla trochu nervózní, protože jsem v posledních letech nad svým vzhledem tolik nepřemýšlela. Prostě jsem žila a nosila, co jsem chtěla, protože mě už nebavilo snažit se být tím, kým mě chtěli mít moji spolužáci.

Ale nejvíc komplimentů, které dostávám, se týkají mých vlasů. Vlastně mi to dost pomáhá navazovat vztahy s cizími lidmi. Taková lichotka prolomí ledy. Když řekneš, že mám pěkné vlasy, pomyslí si, že máš určitě otevřenou mysl, když to tak vidíš.

Taky si z toho často dělám legraci a říkám, že mě vlasy zachraňují, protože mě díky nim kamarádi snadno najdou, když se válím opilá někde v koutě.

Vraťme se do doby, kdy ses poprvé rozhodla porušit mainstreamové standardy krásy. Kolik ti tehdy bylo let?

První výraznou změnou bylo obarvení vlasů na modro-červenou, když mi bylo čtrnáct. Chtěla jsem to tak už od malička. Pamatuju si, že jsem ještě v předškolním věku viděla fakt hustého pankáče a říkala si, že až trochu vyrostu, chci vypadat stejně.

Rodiče byli proti, vždycky říkali něco ve stylu, že je to jen pro divné lidi, co nemají práci a tak. Dost to odsuzovali. Ale ve čtrnácti letech jsem se rozhodla, že na názor rodičů kašlu, a prostě jsem to udělala. Tehdy to všechno začalo. První piercing jsem si nechala udělat jen o něco později.

„Od druhé třídy mě šikanovali. Nakonec jsem našla svobodu v tom, že jsem všechny jejich normy odmítla.“

Jak ses vyrovnávala s prvními reakcemi ze strany kamarádů? Podporovali tě?

To je ta smutná část mého příběhu, protože jsem ve škole neměla moc kamarádů. Od druhé třídy mě šikanovali. Než jsem přijala alternativní vzhled, snažila jsem se být jako oni. Snažila jsem se nosit stejné oblečení, koupila si stejný batoh, ale šikanovali mě stejně. Nakonec jsem našla svobodu v tom, že jsem všechny jejich normy odmítla. Začala jsem být tím, kým jsem vnitřně chtěla být a ne tím, kým mě chtěli mít oni. Protože nakonec, ať jsem se snažila zapadnout sebevíc, šikana stejně nepřestala.

Později se samozřejmě zaměřili i na můj nový styl, říkali, že se oblékám jako lehká holka. Ale když už jsem si musela projít šikanou, chtěla jsem být aspoň věrná sama sobě a svému vkusu.

Řekla jsi mi, že jsi v minulosti bojovala s vnímáním svého těla a pozitivním přístupem k němu. Začalo to kvůli šikaně?

Myslím, že šikana na tom má velký podíl, v kombinaci s celou toxickou bublinou kolem sociální sítě Tumblr, která byla v módě, když jsem chodila do školy. Dneska mě děsí, že podobné vlivy působí na stále mladší lidi. Občas vidím na klinikách i sedmileté děti, které se už léčí s poruchami příjmu potravy. To je přece hrozně zvrácené.

Váha byla jedním z témat, do kterých se šikanisté rádi strefovali. Přitom jsem měla jen o pět nebo deset kilo víc než teď. Je to směšné. Ono to ve skutečnosti totiž vůbec nebylo o váze, hledali jakýkoli důvod. Ale tehdy jsem to brala velmi vážně. Kdykoliv se setkám s lidmi, které šikanují kvůli tomu, jak vypadají, vždycky jim říkám, aby se kvůli tyranům neměnili. Stejně si najdou jiný důvod. Znáte to, kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde. Moji učitelé mi radili, abych se snažila víc zapadnout. Říkali, že kdybych byla jen o trochu víc jako ostatní, přestali by, ale to byla úplně mylná představa. Nikdy nepřestali.

Zdá se tedy, že přijmout alternativní vzhled je tak trochu dvousečná zbraň, protože na jedné straně děláš něco, díky čemu se cítíš víc sama sebou, ale na druhé straně to také přitahuje hodně pozornosti...

Přemýšlela jsi o tomhle aspektu, když jsi začala měnit svůj vzhled?

Seznámila jsem se s několika alternativními lidmi, jednou za měsíc se konaly takové srazy. Protože jsem ve svém okolí neměla kamarády, začala jsem jezdit do většího města a potkala tam pár lidí, kteří si prošli podobnou zkušeností se šikanou a taky měli barevné vlasy, piercingy a podobně.

Tato komunita mi dodala sebevědomí. Stále jsem ale měla společenské normy zakořeněné hluboko v sobě, odvahu odpoutat se od nich úplně jsem získala až v nějakých osmnácti nebo devatenácti letech. Abych se mohla stát osobou, kterou jsem vždycky chtěla být, musela jsem ujit dlouhou cestu.

Byla komplexní vizáž, kterou máš dnes něčím, co jsi chtěla hned od začátku? Nebo se úpravy samovolně nastřádaly v průběhu let?

Vždycky jsem chtěla hodně piercingů a tetování, ale neměla jsem konkrétní plán. Prostě se to budovalo postupem času. Navíc jsem některé piercingy musela sundat kvůli infekci, takže jich teď mám méně, ale jsem spokojená i s těmi, které mám. Když si pořídím novou věc, vnímám ji jako svou součást. Tetování také vždy představují určitou životní éru, část mě v dané době. Když se podívám na tetování, které jsem si nechala udělat, když mi bylo osmnáct, vidím člověka, kterým jsem tehdy byla.

Jak se během tohoto procesu vizuální proměny změnil vztah k tvému tělu?

Rozhodně se mění v pozitivním smyslu. Když jsem byla mladší a neměla jsem například potetované nohy, necítila jsem se dostatečně sebevědomě na to, abych je ukázala. Vždycky jsem nosila hodně široké oblečení a snažila se skrýt vše, čím jsem si nebyla jistá. Teď chci svá tetování ukázat, strávila jsem spoustu času vymyšlením vizuálních konceptů a zaplatila dost peněz za jejich realizaci, takže chci, aby to lidé viděli. Pomohlo mi to vymanit se z negativního vnímání svého těla.

Předpokládám, že si člověk postupně zvykne na reakce ostatních, ale i tak mě zajímá, jak to prožíváš dnes. Všímáš si pohledů cizích lidí?

Když jsem ve svém městě, kde žiju už sedm let, moc reakcí nezaznamenávám. Záleží na velikosti města. V Berlíně ohledně vzhledu dostávám většinou pozitivní komentáře. Třeba v Drážďanech se lidé spíš diví. Několikrát se mě tam někdo zeptal, zda je tohle moje pravá barva vlasů nebo nějaká paruka (smích).

Jednou jsem se musela ubytovat ve velmi drahém hotelu, protože všude jinde bylo plno. Když přišla recepční, pozdravila mě, ale ve tváři měla silně odsuzující výraz. Řekla jsem si, no a co, nezáleží na tom. Obecně dostávám hodně komentářů a pohledů, ale už to moc nevnímám. Když jsem byla mladší a nebyla si svým vzhledem tak jistá, všechny dlouhé pohledy jsem si automaticky vykládala negativně, což nutně ale nemusí být pravda.

Dělají ti tedy pozitivní komentáře radost?

Je to divný pocit, ale snažím se ho chápat jako pozitivní. Jinak bych uvízla v situaci, kdy bych nevěděla, jak reagovat. Snažím se aktivně pracovat na tom, jak vnímám své tělo, a na tom, jak se s těmito věcmi vyrovnávám. Když si lidi myslí, že je můj styl super, je to přece hezké. Jsem ráda, že se to líbí i ostatním lidem. Pořád si ale zvykám na to, že na mě cizí lidi mají svůj názor, který neovlivním, ať už je pozitivní nebo negativní.

A co catcalling (verbální pouliční obtěžování, například hvízdání, oplzlé hlášky, urážky či vulgární gesta, pozn.)? Je to něco, co často zažíváš?

Už ne tak často.

Setkávala ses s tím víc dřív, když jsi vypadala „normálněji“?

Správná formulace by byla, že jsem to zažívala víc, když jsem vypadala nejistěji. Nechci tím říct, hele, získej víc sebevědomí a už na tebe nebudou pořívávat na ulici. Snažím se ale působit dojmem, že když mě někdo začne obtěžovat, seřvu ho. Podle mého názoru je to jediná správná reakce, protože catcalling je fakt hnus. Každý, kdo to dělá, si zaslouží, aby ho někdo seřval.

Když se ohlédneš za všemi úpravami, které sis pořídila, je nějaká, které lituješ?

To je legrační, zrovna minulý týden mi kamarád položil stejnou otázku. Myslím, že bych nic nezměnila. Prostě proto, že mi to v danou chvíli přišlo správné. Než si něco pořídím, dlouho o tom přemýšlím – týdny i měsíce. Musí to mít něco společného s tím, kdo jsem. Vždycky je to součást mě samotné v dané vývojové fázi. Chtít to změnit by bylo jako chtít popřít sama sebe.

Říkala jsi, že tě inspirovala hudební scéna, ke které jsi měla blízko. Co přišlo jako první? Vášeň pro hudbu, nebo vášeň pro alternativní vzhled?

Poslouchala jsem hudbu, a pak jsem se dostala do kontaktu s lidmi z této sféry. Chvilí mi trvalo proniknout k punkové scéně, protože pankáči většinou nejsou příliš otevření cizím lidem. Nemluví ale o tom typu pankáčů, kteří celý den jenom chlastají.

Dává ti to stále pocit community, když se setkáváš s lidmi, kteří mají rádi stejný styl jako ty?

Určitě, protože se můžeme bavit o věcech, které se nám všem líbí. Vedeme

dlouhé debaty o tom, zda je správné nakupovat nové oblečení a věci, nebo jestli je lepší si je například vlastnoručně vyrobit. To dělám mimochodem čím dál častěji. Lépe si díky tomu uvědomuju, kolik práce je za výrobou každého jednotlivého kousku, který si v obchodních řetězcích můžeme koupit za pár korun. Bez lidí kolem sebe bych se k tomu nikdy nedostala. Komunita mi dává i možnost se neustále učit.

Je nějaké poselství, které se snažíš světu předat tím, jak se oblékáš a jak vypadáš?

Na sociálních sítích moc ne, i když jsou dobré pro navázání kontaktů s lidmi, kteří se zajímají o freaky styling. Díky nim jsi mě například na rozhovor oslovila i ty. V reálném životě prostě vyjadřuju, kdo jsem. Pokud to ostatním pomůže vidět, že můžou být, kým chtějí, a že můžou nosit, co chtějí, je to dobře. Ale nedělám to primárně pro ostatní, dělám to proto, abych se cítila dobře sama v sobě.

Cítíš se dneska dobře ve svém těle?

Dnes se cítím fajn. Záleží na celkových okolnostech, ale měla jsem velmi příjemný týden, takže mi je dnes opravdu dobře.

Isaac, barman, Irsko

Vizáž, gender a sexualita

Isaac (21 let) pochází z malého irského města. Nedávno přerušil studium na univerzitě, aby se na několik měsíců odstěhoval do Berlína, města pověstného svou rozmanitostí a otevřeností vůči LGBTQI+ lidem. Sexualita a genderová identita jsou pro něj velká témata, a i když se od puberty identifikuje jako transgender muž, přiznává, že ve spoustě otázek stále nemá jasno. Proces objevování sama sebe se propsal i do jeho stylu a způsobu prezentace, který se měnil v průběhu let tak, jak se měnil i Isaacův vztah k jeho tělu.

Setkáváme se v kavárně, Isaac si zapaluje cigaretu a upíjí z šálku filtrované kávy. Ačkoliv se neznáme, odpovídá napřímo, působí sebejistě a konverzace plyne, jako bychom byli staří přátelé.

Co pro tebe znamená krása? Jak vypadá krásný člověk?

Pro mě je to v první řadě někdo, kdo si nenandává žádnou falešnou masku a nehraje si na něco, co není. Dá se to snadno poznat. Pracuju v barech, ve velmi turistických barech v Berlíně. Vidím spoustu lidí, kteří přijeli do města na prázdninovou párty, a snaží se naplnit svoji představu toho, jak by podle nich měli Berličané vypadat. Je poznat, že to není autentické. Naopak když se procházím jen tak po ulici, potkávám často lidi, kteří jsou pro mě opravdově krásní. Nádherní ve své autentičnosti. Věřím, že krása spočívá v tom, že víte, kým jste a podle toho žijete i vypadáte – autenticky a zcela bez kompromisů.

Vraťme se do doby, kdy ses poprvé rozhodl porušit mainstreamové standardy krásy, ať už jako první přišlo tetování, piercing nebo alternativní účes, jaký to byl pocit?

Moje první tetování byl dost příšerné, ručně dělaný smajlík na koleni, kterého jsem si nechal udělat v patnácti letech. Bylo to hlavně z rebelie, řekl bych z touhy cítit se dospěleji a mít tetování, jako mají dospělí.

Když jsem si v pubertě obarvil vlasy, bylo to taky velké rebelství. Tam, kde jsem chodil do školy v Irsku, byli velmi přísní ohledně vzhledu, podobné věci zakazovali. Museli jsme nosit školní uniformy, navíc většina škol je velmi silně katolická. Ta moje konkrétně byla zřízena ve starém klášteře. Často jsme tam vidali jeptišky. Když jsem si poprvé obarvil vlasy, připadalo mi to jako

obrovská vzpoura. Bylo mi tehdy čtrnáct. Máma mi to dovolila, protože to bylo hned po první velké zkoušce, kterou v našem vzdělávacím systému skládáme. V té době jsem byl dost emo (slangový výraz označující subkulturu, která se vyznačuje punkově orientovanou módou a emo hudebním stylem, její příslušníci si často libují v melancholických prožitcích a ponuré romantice, pozn.).

Nosil jsem skoro jen černé oblečení a chtěl jsem si obarvit vlasy načerveno, plně přesvědčený, že to bude strašně cool. Víš, v tomhle věku je jakákoliv forma sebevyjádření ze své podstaty rebelská. Jsi teenager – chceš vyniknout a být trochu jiný. Chceš, aby ti zajímaví lidé říkali, že vypadáš hustě.

Teď je to taky pořád forma vzdoru společnosti?

V dospělosti už je to jiné. Pokud jde o piercingy, vzejde to většinou z dost spontánního rozhodnutí. K většině novějších kousků jsem přišel tak, že jsem se prostě probudil s náladou na nový piercing. Když se to sejde s tím, že mám zrovna na účtu dost peněz, říkám si, proč ne.

Co se týče tetování... Mám jich pár, které jsem si udělal sám. Ta byla obvykle také velmi spontánní. Většina mých tetování nemá žádný význam – prostě se mi líbilo, jak vypadají a rozhodl jsem se, že je chci mít na těle. Podle mě nad tím spousta lidí přemýšlí až příliš. Ptají se, proč by sis nechával dělat tetování jen tak a já na to říkám jen, proč ne? Je to zábava a forma sebevyjádření. I pro mě platí, že jsem v pubertě bojoval se vztahem k vlastnímu tělu. Díky tetování jsem se zase rád díval do zrcadla. Dodává mi sebevědomí. Nesnáším, když musím v zimě nosit dlouhé rukávy a dlouhé kalhoty a tetování není vidět.

Jak ses vypořádával s prvními reakcemi? Ze strany rodiny, přátel? Byly spíš pozitivní, nebo negativní?

Ve škole jsem to hrál hodně na jistotu. Nenosil jsem tam žádné viditelné piercingy. Jediné, co jsem měl, byly zrzavé vlasy, což mi naštěstí prošlo, protože jsem jinak byl dost dobrý student. Další vrstevníci měli třeba úplně stejnou barvu vlasů jako já a způsobilo jim to ve škole spoustu problémů. V tomhle ohledu jsem měl docela štěstí.

Co se týče mé rodiny... Ačkoliv je Irsko tradiční katolická země, moje rodina není až na prarodiče silně nábožensky založená. S barvením vlasů byli úplně v pohodě. S piercingem a tetováním už ale moc ne. Moje máma byla vždycky hrozně proti tomu, abych se nechal tetovat, ale připravoval jsem ji na to léta.

Už asi od třinácti let jsem jí pořád říkal, že se nechám tetovat hned, jakmile mi bude osmnáct. A paradoxně, teď je z některých mých kérek nadšená. Na ruce mám motiv židle, a to je doslova její nejoblíbenější věc na světě. Jako teenager jsem měl skicák, kam jsem si kreslil nápady. Tenhle se mi vždycky obzvlášť líbil.

S rodinou je to ale trochu zvláštní. Jediné moje tetování, které má skutečný význam, jsem si nechal udělat jako připomínku na svého dědu. Když jsem ho ale ukázal babičce, moc se jí nelíbilo. Pro mě i tak hodně znamená, je za ním příběh a toho si hluboce vážím. Faktem je, že moji prarodiče jsou jiná generace, tetování si spojují se zločinci a gangy. Tak to samozřejmě není, moje tetování jsou prostě jen hravá, to je vše.

Kamarádi mě nesmírně podporují. Z naší skupiny jsem byl první, kdo se začal tetovat. Když se v létě oteplilo a začali jsme nosit krátké rukávy, říkali, jak moc milují moje tetování, že je doslova boží. Vždycky jsem od nich v tomto ohledu dostával jen pozitivní reakce. Obvykle se ptali, proč jsem si ještě nenechal udělat další. Hodně z nich se teď taky nechává tetovat, a když si někdo z nás pořídí nový kousek, prožíváme to všichni. Pokaždé je to téma.

Už dlouho se neidentifikuješ jako heterosexuální žena. Většina vědeckých studií říká, že queer dívky dokáží rozpoznat první pocity náklonosti ke stejnému pohlaví zhruba v jedenácti letech. Vzpomínáš si, kdy jsi začal pochybovat o své sexuální a genderové identitě?

První otázky se určitě objevily už v dětství. Ale rozhodl jsem se nad tím moc nepřemýšlet, protože jsem si myslel, že to není normální. Pak jsem se v pubertě tak nějak náhodou spřátelil se samými queer lidmi. Myslím, že podobnou zkušenost má většina mladých, kteří spadají do LGBTQI+ komunity. Je logické, že k sobě máme přirozeně blíže, protože máme stejné zájmy. Postupně pak přicházel jeden coming out za druhým (smích).

Poprvé jsem se přiznal ke své identitě, když mi bylo třináct. Ale i teď si pořád myslím, že je to proces, který nemá jasně daný konec. Dlouho jsem byl přesvědčený, že jsem trans a hotovo. Teď si zase říkám, počkat, oni existují ještě nebinární lidé. Možná to na mě sedí víc? Je nemožné zařadit se do nějaké kategorie.

Jako teenager jsem byl strašně nadšený, že jsem na to přišel. Říkal jsem si, jo, už o tom nikdy nebudu muset přemýšlet. Teď je mi jednadvacet a otázky mám v hlavě pořád. Je to neustálý boj.

Existuje nějaká vědomá souvislost mezi tímto procesem sebeidentifikace a posunem k nonkonformnějšímu vzhledu?

Dřív to bylo tak nějak propojené, a to v tom smyslu, že jsem se snažil stylizovat do představy toho, co jsem považoval za „mužné“. Hodně jsem přemýšlel o tom, jak se oblékám, nakonec to ale ani nebylo nic výstředního – většinou jsem nosil jen volná trička a džíny. V posledních několika letech jsem ale dospěl k poznání, že moje sebevyjádření by mělo být takové, jaké ho vnitřně chci mít. Není cílem naplnit obecné představy o maskulinitě.

Dobrym příkladem jsou třeba moje vlasy. Tak dlouhé, jako je mám teď, jsou poprvé od doby, co jsem je poprvé na střední škole ostříhal. Je to hrozně zvláštní pocit, ale cítím se dobře. Před pár lety by mě to přitom ani nenapadlo, považoval bych to za příliš ženské. Tyhle rozdělení mě už moc nezajímají, prostě nosím to, co chci, protože se v tom cítím dobře. To je pro mě důležitější, než abych vypadal určitým způsobem pro ostatní lidi.

Změnil se způsob, jakým se prezentuješ poté, co ses otevřeně ukázal jako queer člověk, po tvém veřejném coming outu? Stal ses ve svých experimentech odvážnějším?

V rámci LGBTQI+ komunity to je velká věc, zejména při prvním coming outu. Mám pocit, že existuje téměř jakási uniforma. Když jste queer, musíte být takový a takový, vypadat tak a tak. Chcete konečně někam patřit. Ale obecně si myslím, že kolem dvacítky začínáme tyhle věci přehodnocovat. Najednou si řekneš, že chceš být hlavně sám sebou a nosit cokoliv se ti líbí. Tečka.

Když jsem nastoupil na univerzitu, pořád jsem se snažil oblékat a prezentovat určitým způsobem. Pak ale přišel Covid a já se rozhodl trochu víc experimentovat, prozkoumat hranice podivnosti. Nechal jsem si vyholit hlavu, navrch přidat různé vzory. Víc jsem se odvázel i v oblékání a dalších věcech.

V posledních letech jsem hodně cestoval, žil na různých místech. Myslím, že poznávání nových lidí a prostředí mi rozšířilo rozhled a přimělo mě vystoupit z komfortní zóny. Pokud jde o styl a to, jak vypadám, žádnou komfortní zónu už vlastně nemám, což je velmi osvobozující. Když si myslím, že něco vypadá cool, tak si to prostě vezmu na sebe a dál to neřeším.

„I když je teď společnost mnohem otevřenější, myslím, že je pořád fajn, že máme nějaký obecný kód. ‘Gay radar’ existuje z nějakého důvodu.“

Jak se vyrovnáváš s pozorností? Se zvědavými nebo odsuzujícími pohledy, které určitě čas od času přicházejí.

Vzhledem k tomu, že pocházím z konzervativního Irsku, zvykl jsem si na to už ve velmi mladém věku. Doma jsem vždycky vyčníval a vždycky budu. Tady v Berlíně je to v mnohém jiné, je to velmi otevřené město. Reakce obecně už ale v podstatě ignoruju. Když se na mě někdo podívá pozitivně, všimnu si toho a je to fajn. Když ne, mám prostě klapky na očích, protože to do mého života nic pozitivního nepřinese a přijímat negativitu od lidí, které ani neznám, vážně nepotřebuju.

Předpokládají lidé tvůj gender nebo sexuální identitu na základě toho, jak vypadáš?

Ano. Je to docela běžné. Jako transgender nekonformní osoba samozřejmě dostávám spoustu ženských oslovení – ta, ona, její. Není to zrovna nejpříjemnější, ale hold je to tak, jak to je. Chápu, že svět, ve kterém žijeme, stále funguje ve velmi silně binárním nastavení. Musíte vypadat takhle nebo takhle, pro spoustu lidí je těžké chápat, že věci se pohybují na spektru, že to není vždycky jen A nebo B.

Není šokující, že lidé obecně předpokládají, že jsem queer díky tomu, jak vypadám. Líbí se mi, že mě tak vnímají. Myslím, že je v tom velká síla. Když jsem vyrůstal, nebylo to jednoduché, ale teď jsem za to rád, baví mě to. Líbí se mi, že lidé, kteří mě potkají na ulici, si mě mohou někam zařadit.

Vidíš v rámci LGBTQI+ komunity nějaký společný kód, typické vizuální znaky, které se používají pro komunikaci mezi queer lidmi?

To byla vždycky věc, která se mi líbila. Je to vidět například na historii módy této komunity. Dá se vystopovat až do osmnáctého století, kdy muži třeba nosili barevné karafiáty na znamení svého genderu, to mi přijde strašně cool.

I když je teď společnost mnohem otevřenější, myslím, že je pořád fajn, že máme nějaký obecný kód. „Gay radar“ existuje z nějakého důvodu. Přijde mi docela vtipné, když to někteří lidé nedokážou vnímat, třeba moji spolupracovníci. Když u stolu sedí skupinka homosexuálů, kolegové za mnou přijdou, nenápadně se zeptají a já jim řeknu, že jo, samozřejmě. Copak je tak těžké to poznat? (smích)

Cítíš se dnes dobře ve svém těle?

Většinou jo, rozhodně víc než dřív. Dlouho jsem se v sobě cítil velmi nespůj, celkově nepohodlně. Záleželo mi jen na tom, jak mě vnímají ostatní, zatímco v posledním půlroce jsem se konečně dostal do bodu, kdy to, jak mě vnímá okolí, už neberu jako můj problém. Samozřejmě, že to, jak působím na lidi, je stále důležité. Do určité míry. Nikdy to ale nepředčí důležitost toho, jak se cítím já sám. Nemám v pokoji ani zrcadlo, ale když občas zachytím svůj odraz v okně nebo tak, líbí se mi, co vidím.

Tanja Podjaski, body piercer, Německo

Vizáž a vztahy

Tanja pochází z menšího německého města. Odmala se pohybovala v prostředí, kde byl alternativní styl vnímán jako norma. K prvním tělesným úpravám se tak dostala už ve velmi útlém věku a vašeň pro experimenty se vzhledem ji neopustila ani v dospělosti. Ze záliby se postupně stal způsob obživy a životní styl. Alternativní vzezření do značné míry formovalo nejen vztahy s její původní rodinou, ale později i partnerské vztahy.

Co pro vás znamená krása?

Krása je pro každého jiná. V naší společnosti máme určitá měřítká, takže když si třeba dáte zvětšit prsa, většinou to bude připadat v pořádku, ale když se rozhodnete potetovat si obličej, moc lidí to za krásné považovat nebude. Ale pro mě to krásné je, což by neměl být problém. Pokud se mi něco líbí a tobě ne, je to normální. Všechno je to založeno na subjektivním vnímání. Pracuji s tímto tématem každý den, protože jsem profesionální body piercerka. Krása pro mě znamená především to, když se ve svém těle cítím dobře.

Kdy to všechno začalo? Kdy jste si poprvé řekla, dneska je ten správný den na to, udělat si první piercing?

Poprvé jsem šla do studia na piercing v deseti letech. Moje první tetování vzniklo, když mi bylo třináct. Udělal mi ho můj strýc u něj v bytě, zrovna totiž rozjížděl tatérskou kariéru. Nechala jsem si udělat hvězdu na prsou.

Takže to bylo vlastně z iniciativy vaší rodiny?

Svým způsobem ano. Moji rodiče jsou také potetovaní a mají piercingy. Když jsem byla malá, přišlo mi, že mají šíleně moc tetování, ale nakonec jsem skončila potetovanější než oni. Asi doufali, že mi bude trvat déle, než tomu takhle propadnu, ale kompletně pokryté ruce jsem měla ještě před osmnáctými narozeninami. Tehdy jsem se musela rozhodnout. Chci žít podle společenských standardů, nebo podle sebe, tedy mimo většinou společnost? Nevyrůstala jsem v Berlíně, kde žiju teď. Možná, že kdybych se narodila tady, bylo by to úplně jiné, ale pocházím z menšího města, které má jen nějakých dvě stě tisíc obyvatel.

Myslíte si, že vás ovlivnili rodiče a jejich styl? Inspirovali vás?

Možná trochu ano. Hlavně jsem ale vyrůstala v prostředí punkové komunity.

Jako dítě jsem vídala hodně lidí s kérékami, které si udělali podomácku sami v kuchyni. Protože to bylo součástí mojí reality, hodně jsem se o tetování a piercingy zajímala už od mala. Nejvíc si pamatuju na sousedku, která měla piercing v jazyku. Bylo mi asi sedm let a říkala jsem si, že až budu trochu starší, chtěla bych to stejné. Měla i další piercingy a byla to první lesba, kterou jsem poznala. Dodnes ji považuju za nejvíc cool člověka, byla pro mě velkou inspirací.

Jaké byly první reakce? Jak říkáte, byla jste vlastně ještě dítě, když jste s alternativním stylem začala.

Reakce byly velmi různorodé. Například učitelé měli velký problém s mými neustálými změnami vzhledu. Nejdřív jsem se začala stylizovat jako lidé z gotické scény, nosila jsem bílý make-up a oči si rámovala rudě. Vždycky pro mě bylo zajímavé, když se na mě všichni dívali. Bavilo mě provokovat. Někteří z mých vrstevníků nechápali, proč to dělám, říkali, že jsem přece krásná, tak proč mám tohle zapotřebí. Jiní to schvalovali, říkali, že to ke mně sedí.

Když mi bylo dvanáct, nechala jsem si propíchnout nos a připadala jsem si díky tomu hrozně hustě. Zrovna jsme měli jet na školní výlet a já přišla na sraz s novým piercingem, když už tam všichni čekali. Připadala jsem si jako hvězda, byla jsem první člověk ve třídě s opravdovým piercingem. Učitelé z toho byli zmatení, asi hlavně proto, že jsem byla tak mladá. Některé mé tělesné úpravy mi povolili rodiče, jinak by to nešlo. Později jsem ale pár povolení i zfalšovala. Napsala jsem: souhlasím, aby moje dcera dostala ten a ten piercing. Sama jsem to podepsala a hotovo.

Takže vás bavilo provokovat lidi tím, jak vypadáte?

Jo. Prostě jsem přišla domů a řekla rodičům, jen abyste věděli, mám nový piercing. Nakonec došli k závěru, že mi to raději dovolí, než aby se dívali, jak si to za jejich zády dělám sama. Tak se mi podařilo získat spoustu piercingů ještě před osmnáctými narozeninami. Asi se báli, co by se stalo, kdyby mi stáli v cestě.

Plánovala jste vytvořit tak komplexní alternativní vizáž hned od začátku? Nebo to vznikalo až postupem času?

Moje tetování jsou stylově velmi odlišná. Ze začátku jsem se rozhodovala spontánně – nechala jsem si udělat jedno tam a druhé tam, kamkoliv. Nebyl to žádný ucelený projekt. Ale úprav postupně přibývalo. Spousta lidí mi vždycky říkala, ať si dělám, co chci, jen ať nezasahuju do obličeje. Pořád jsem poslouchala věci typu, prosím tě, nesahej si na obličej, vždyť máš tak

krásnou tvář. Dlouho mě to drželo zpátky. Pak jsem začala jen s maličkým matematickým symbolem na jedné tváři a tečkou na druhé. To mi bylo patnáct, ale ta tetování byla opravdu tak malá, že si jich nikdo ani nevšiml.

Pak jsem se rozešla se svým stálým partnerem, a najednou mi to přišlo jako vhodná doba, abych se do toho konečně pustila. Koneckonců, přemýšlela jsem o tom už roky. Začala jsem na pravé straně a pomalu pokračovala dál. Nelituju toho. Tetování pokrývá asi třicet procent mého obličeje, ale přitom je pořádně vidět jen z profilu. Když se na mě podíváte přímo, nevypadá tak robustně.

Je na vašem těle nějaký prvek, ať už piercing, tetování nebo jiná úprava, kterým jste si nebyla jistá? Něco, co se zdálo, že už je až příliš velký zásah?

U některých kousků jsem se podívala do zrcadla hned po tom, co jsem si je nechala udělat, a řekla jsem si, aha, tak tohle už je možná moc. Moji blízcí mě ale většinou ujistili, že je to v pohodě, že to ke mně dobře sedí. Pamatuju si, když jsem si třeba nechala pozlatit zuby. Ještě u zubaře jsem se podívala do zrcadla a v duchu jsem si řekla, kurva, to je fakt velká změna, možná jsem přestřelila. Takže ano, na některé kousky jsem si rozhodně musela déle zvykat.

V bývalém zaměstnání mi to také dělalo velké problémy, a to i přesto, že jsem pracovala v tetovacím studiu. Poté, co jsem si nechala potetovat obličej, jsem nesměla chodit do práce, dokud se to celé nezahojilo, protože to prý vypadalo děsivě. Později mi říkali, že to tak nemysleli. Bylo mi jasné, že to bylo problematické i proto, že mezi různými tetovacími scénami existuje silná rivalita a já se nechala potetovat u konkurence.

Když se ohlédnete zpět, nelitujete nějaké z úprav?

Mám spoustu blbých tetování, ale beru je prostě jako svou historii. Můj manžel si teď dělá celotělový oblek, vybarvuje si kompletně celou kůži, a to je o dvanáct let starší než já. Čím jste starší, tím těžší je zvládat bolest. Také proces hojení je delší, ale přesto se rozhodl udělat si celotělový černý pokryv. Ten styl se mi líbí a naprosto chápu lidi, kteří si ho pořizují, ale mně osobně tam trochu chybí právě ten aspekt historie. Když všechno spojíte do jednodlité vrstvy, už si nevybavíte vzpomínky, které se vážou k jednotlivým tetováním nasbíraným v průběhu let.

Samozřejmě, pokud bych objektivně porovnála svojí body suit (souhrn

tetování na celém těle pozn.) s těmi u lidí, kteří svá tetování předem plánovali, řekla bych, že jejich celkový výsledek je hezčí. Nedávno jsem mluvila s kamarádem, který je taky tatér. Navrhl mi, že bychom mi mohli udělat černé plochy na nohách, ale když si představím všechno to utrpení, které by to obnášelo, už se mi do toho nechce.

Nedávno jsem shodila dlouhé dredy a nechala si potetovat vrchní část hlavy. Na několik dní mi to dost oslabilo imunitní systém. Na rtu se mi udělal opar a naběhly mi lymfatické uzliny. Stává se z toho velké utrpení a já už na utrpení nejsem. To tetování na hlavě ještě dokončím, ale určitě si dám na čas, možná budu pokračovat až příští rok.

U každého je to ale úplně jiné, znám i lidi, kteří jsou schopní během tetovacího sezení usnout. To by se mně nikdy nestalo.

Nyní pracujete v Berlíně, také jako body piercerka. Ve vašem profilu na webových stránkách studia jsem se dočetla, že jste členem Asociace profesionálních body piercerů. Co je potřeba k tomu, aby se člověk stal profesionálem v oboru?

Problém je v tom, že neexistují standardní předpisy. V různých zemích platí různá pravidla. Někde potřebujete oficiální certifikát, někde ne. V Berlíně stačí čtyřicetihodinový hygienický kurz, který můžete absolvovat během týdne. Pak potřebujete také speciální vybavení. Ale to nikdo moc nekontroluje.

Jsem přímo členem představenstva německé asociace, ale jsme opravdu malá skupina. Naše nároky na kvalitu a hygienu jsou velmi vysoké a málokterý body piercer je splňuje. Dostat se do učení na body piercera je vážně složité. Většina z nás pracuje v jednom studiu dohromady s tatéry. Na začátku nemáte moc peněz. V některých studiích navíc musíte platit za to, že vůbec můžete využívat jejich prostory, takže vzít si na starost učně pro většinu z nás nepřípadá moc v úvahu.

Pro nás je důležité, aby naši členové mohli svou práci považovat za plnohodnotné zaměstnání, začínali trochu nad minimální mzdou a postupně se rozvíjeli, naučili se dělat složitější typy piercingů až po intimní piercing. Pokud to chcete dělat dobře, nenaučíte se to ze dne na den, je to otázka nejméně dvou nebo tří let intenzivní práce. Potřebujete na to hodně energie. V současné době jsem mentorem dvou začínajících kolegů. Každý z nich je úplně jiný a učí se úplně jinak. Obecně ale platí, že pokud se chcete stát body piercerem, doporučuji najít si kvalitní studio, které se vás ujme. Musíte být

ale flexibilní. Často je nutné se třeba přestěhovat, protože v místě vašeho bydliště se zkrátka nic nenabízí.

Jak jste dospěla k rozhodnutí udělat ze svého koníčku profesi?

Rozhodla jsem se už v sedmé třídě. Dědala jsem k tomu i školní praxi. Můj bývalý body piercer mi říkal, že je těžké vyjít s penězi jen z piercingů. Chvilí jsem si myslela, že budu muset najít jiný způsob, jak si vydělat na živobytí. Dva dny v týdnu jsem pracovala v tetovacím studiu a kombinovala to s prací v baru. Pomalu jsem si ale piercingy začala vydělávat víc a víc peněz. Posledních deset let je to už moje jediná práce. V mém studiu v Berlíně je nás devět a všichni se na plno živíme jen děláním piercingů. Není to jen o sezeních s klienty, zahrnuje to i spoustu kancelářské práce a managementu, ale funguje to dobře.

Měla jste nějaký záložní plán, kdyby to s piercingy nevyšlo?

Možná vás to překvapí, ale ráda bych pracovala v kanceláři. Miluju organizování. Jako živnostník jsem se o těchto věcech hodně naučila, takže si myslím, že bych si dokázala najít jinou práci, kdybych chtěla. O to se nebojím. Kromě toho mám magisterský titul ze sociologie. Studovala jsem ji už dávno, ale pořád mi to nechává některé dveře otevřené.

Zmiňovala jste, že máte manžela. Viděla jsem pár vašich společných fotek na Instagramu, takže vím, že i on vypadá dost alternativně. Kde jste se seznámili?

Taky se věnuje piercingům. Poprvé jsme se setkali právě na konferenci o body piercingu. Když jsme se seznámili, byla jsem ve vztahu s někým jiným a on byl také zadáný, dokonce spolu vychovávali syna. Na konferenci si sedl vedle mě, představil se a řekl, že pracuje ve studiu v Berlíně. Věděla jsem, že se zabývá tělesnými modifikacemi, což mi přišlo děsně cool. Byla jsem nadšená, že se se mnou chce bavit. Navíc to byla moje první piercerská konference, takže to pro mě bylo všechno dost působivé, jako úplně nový vesmír.

Následně jsem se rozhodla, že se chci stát členkou asociace, a opravdu jsem na tom tvrdě pracovala. Když jsme se v létě střetli znovu, oba jsme se rozešli s předchozími partnery. Začali jsme se potkávat na schůzích asociace a už to jelo. Nakonec jsem se za ním přestěhovala do Berlína. V mé staré práci jsem stejně musela skončit, tak jsem se rozhodla trochu zriskovat a zkusit rozjet vlastní studio. Byla to ruleta, ale vyšlo to. Začali jsme s manželem spolupracovat, což bylo jako jít z nuly na sto dvacet. Ze vztahu na dálku jsme spolu najednou byli nonstop. Bylo to neskutečně intenzivní a první měsíce

byly plné slz a komplikací. Stálo mě to spoustu sil, ale teď už je všechno mnohem vyrovnanější. Jsme spolu čtyři a půl roku, loni v září jsme se vzali.

Přitahují vás obecně více alternativně vypadající lidé?

To je dost vtípné, protože mám dva konkrétní typy, které mě zajímají. Berou mě buď lidi, kteří jsou jako já plní tělesných úprav, nebo naopak uhlazení businessmani. Takoví, jaké člověk vidí třeba v bance. Vždycky je to jeden z těchto extrémů. Ale pokud jde o skutečný, dlouhodobý vztah, jde mi spíš o auru, o skutečný charakter daného člověka.

Chodila jste někdy s „nealternativním“ člověkem?

Ano, chodila jsem s mainstreamově vypadajícím klukem. Nemůžu říct, že bych měla pocit, že mě nepřijímá kvůli tomu, jak vypadám. Kdyby takový byl, ani by si se mnou nezačal. Když mě vidíte, hned víte, co dostanete. On sám ale neměl žádné tetování, když jsme se dali dohromady. Byl to přistěhovalec z Polska a jeho rodina byli katolíci, velmi silně věřící a konzervativně smýšlející.

Když jim řekl, že jeho nová přítelkyně je potetovaná, nechťeli se se mnou setkat. Od dětství měl v hlavě spoustu vštěpených vzorců, jak by měl žít. Náš vztah do spousty z nich nezapadal. Byl proti tomu, abych si nechala potetovat obličej, takže ano, byly tam nějaké neshody.

Ale pokud jde o randění, předem víte, k čemu se upisujete. Byla jsem na online seznamce, s někým jsem se seznámila, pak jsme se nějakou dobu neviděli a já si mezitím nechala udělat tetování na obličeji. Když se chtěl znovu sejit, napsala jsem mu to a narovinu řekla, že jestli je to pro něj problém, nevádí, když rande zrušíme. Ale řekl mi na to, že je to jedno, vždyť mám stejně potetovaný celý zbytek těla.

Myslíte si, že si se svým současným manželem lépe rozumíte, protože oba sdílíte vášně pro tento styl, tento typ vizáže?

Svým způsobem si možná rozumíme lépe, protože máme tohle společné, ale ve výsledku to až tak velkou roli nehraje. Lidé, kteří jsou také tělesně modifikováni, jsou obecně více solidární, pokud jde o experimenty s vaším vzhledem. Například když si oholím hlavu, nezeptají se mě, proč jsem to udělala, když jsem měla tak pěkné vlasy. Víc to chápou. Ale já nutně nepotřebuji podporu ostatních lidí, sama vím, co a proč dělám a stojím si za tím.

Pravděpodobně jste hodně obklopena kolegy a přáteli, kteří sdílejí stejné hodnoty a preference, pokud jde o fyzický vzhled. Je těžké najít přijetí mimo vaši sociální bublinu?

Moje bublina není tvořena jen lidmi s alternativním stylem, jde hlavně o nastavení mysli. Moje nejlepší kamarádka, kterou znám od svých dvanácti let, nemá žádné tetování. Seznámily jsme se díky punkové scéně v mém rodném městě, ale teď už nemá ani jeden piercing a pracuje ve finančním sektoru.

I s její rodinou mám stále velmi dobré vztahy. Takže bych neřekla, že vzhled je rozhodující faktor.

Cítíte se dnes dobře ve svém těle?

Ano. V minulosti jsem bojovala s problémy s váhou, právě kvůli běžným společenským normám. Člověk by mohl být vždycky tu hubenější, tu větší. Dřív jsem s tím hodně zápasila, ale teď už své tělo přijímám a mám ho ráda. Je to můj domov a cítím se v něm sebejistě.

Monika Parolková a Adam Novotník
módní návrhářka a architekt, Česko

Vizáž a rodičovství

Monika (31 let) a Adam (30 let) jsou pro mnohé překvapivý rodičovský pár. Oba se žijí kreativní prací a tvořivost rádi uplatňují i v osobním životě. Monika před pár lety opustila kancelářskou pozici, aby se mohla věnovat své vášni: navrhování a tvorbě extravagantního oblečení, které se vyznačuje divokými kombinacemi barev, materiálů a vzorů. Jak ale sama říká, nešije jen pro párty nadšence, ale pro všechny, kteří se i ve všední dny chtějí cítit zároveň pohodlně a výjimečně. Pod pseudonymem Princess Tiramisu se úspěšně etablovala na české módní scéně, veškeré kousky přesto stále tvoří vlastníma rukama.

Její manžel Adam Novotník pracuje jako architekt, v jeho povolání i stylu se tedy mísí kreativita a praktičnost. Každý zvlášť na první pohled zaujme osobitým zjevem, dohromady pak tvoří dokonale sladěné duo. Posledních pár měsíců už tedy spíše trio. Páru se před půl rokem narodil syn Max, který výrazně proměnil dynamiku jejich každodenního života. Povídali jsme si o tom, jak jde dohromady extravagantní vizáž a rodičovství a na co chtějí klást ve výchově největší důraz.

Co pro vás znamená krása? Co si představíte, když se řekne „krásný člověk“?

Monika: Představím si někoho sebevědomého, kdo se cítí být krásným sám pro sebe. To je to nejdůležitější, protože každý máme jiný vkus, takže nelze univerzálně říct, co je krásné. Já si třeba připadám krásná, když si dám práci s tím, abych se nějak upravila. Pak se cítím dobře. Podobně to vnímám i u ostatních. Vnitřní pocit je nejdůležitější, člověk si to musí umět užít.

Adam: Určitě nevnímám krásu jen jako vizuální věc. Je to hlavně o tom, co z člověka vyzařuje a jak celkově působí na své okolí. Nemá to žádné objektivní kritérium. Každý jednotlivec do tématu krásy přináší něco svého, autentického. Pro mě osobně je důležité, aby krása byla v něčem inovativní, aby rozšiřovala obzory, nesla v sobě osobitý nápad. Když se nějaké téma příliš opakuje, je to jako bych se koukal na stejný film pořád dokola. Přestane mě to bavit.

Pojďme začít od začátku... Řeknete mi, jak jste se seznámili?

Monika: Vzhled určitě nebylo to, co nás k sobě na začátku přitáhlo. Na první pohled na vizuálně moc nedám. Nikdy mě nebrali krasavci, musí tam fungovat celá řada dalších aspektů. S Adamem jsme se poznali přes společné kamarády, se kterými jsme jeli na hudební festival. Opili jsme se, dali se dohromady. Pak jsme vystřízlivěli a předstírali, že se neznáme. No a pak jsme se znova opili a znova se dali dohromady, znáte to (smích).

Adam: Nakonec to dobře dopadlo (smích). Monika byla hodně akční člověk, to mě zaujalo.

Monika: Jo, ty sis mě tak zafixoval a teď to ode mě vyžaduješ, ale já už jsem unavená. Adam po deseti letech pořád čeká, že budu akční, přitom já s chutí zalezu v osm večer do postele (smích). Určitě si pak říká, kam se poděla ta Monika, do které se zamiloval na festivalu.

Jaká byla vaše cesta k nonkonformnímu stylu? Stylizovali jste se extravagantně už v době vašeho seznámení?

Adam: Jo, bylo to hodně specifické (smích). I když já se tehdy tolik výstředně neoblíkal. Začínal jsem mít zrovna architektonické období, jak tomu říkáme. To znamená, že jsme se všichni oblékali do černé.

Monika: To v té době ale vlastně taky bylo trochu extravagantní, aspoň mimo archi kruhy. Pamatuju si, že u mě tenkrát frčel zase pin-up styl (Pin-up styl vznikl v Americe v 50. letech. Vyznačuje se velkými kolovými sukněmi, šátky ve vlasech a výrazným líčením rtů. Pojí se s pop-kulturním vyobrazením žen např. v reklamním průmyslu v průběhu 20. století, pozn.).

Kdy se tyhle tendence začaly poprvé rodit? Kdy jste si řekli, že chcete nosit něco jiného než jen tričko a džíný?

Monika: Dřív jsem víc sledovala trendy a prošla si různými fázemi – od emo stylu, přes hippie, kdy jsem nosila copánky a bavlnky ve vlasech. Pak přišel už zmiňovaný pin-up v době, kdy jsme se s Adamem poznali. To jsem měla vlasy obarvené naoranžovo. Prošla jsem si i minimalistickým obdobím...

Adam: To už jsme na sebe začali navzájem působit.

Takže se i teď vzájemně ovlivňujete, co se týká stylu a toho, co se vám líbí?

Adam: Určitě. I když nejvíc to bylo znát na začátku našeho vztahu.

Monika: Teď už jsme spolu deset let, tak nějak jsme společně dospěli a sehráli se, i vizuálně.

Adam: Když jsme se poznali, hodně jsme se ještě oba vezli na vlnách různých trendů a subkultur, které nás zrovna bavili. S postupným dospíváním si člověk víc a víc formuje vlastní názor a styl. A s Monikou v tomhle jdeme už dlouho společnou cestou.

Nedávno jste se stali rodiči, to je typicky velký životní zlom. Často se říká, že kvůli rodičovství se člověk usadí, rezignuje na rebelství. Zaznamenáváte nějaký posun? Přemýšlíte nyní jinak o tom, jakým způsobem se chcete prezentovat navenek?

Monika: Určitě nás to zklidnilo, protože už prostě není prostor na to, aby člověk chodil na párty každý pátek. V tomhle pozoruju obrovský rozdíl.

Adam: V celkové prezentaci ale k žádným změnám nedošlo. Spíš si náš vkus začínáme trošku projektovat i na Maxe (šestiměsíční syn, pozn.), začínáme mu třeba pomaličku šít vlastní věci, protože nás to baví. Jinak zklidnění podle mě není to správné slovo. Nemám pocit, že by náš život byl klidnější. V něčem je naopak mnohem hektičtější, jen věnujeme víc času dítěti než kámošům. Navíc máme odpovědnost za malého človíčka, takže si dvakrát rozmyslíme, než se pustíme do něčeho riskantního.

Jaké bylo chodit na těhotenské prohlídky mezi ostatní rodiče v očekávání? Všimli jste si zvláštních reakcí na základě toho, že se vzhledově trochu vymykáte?

Monika: Čekala jsem to a byla jsem na to vnitřně připravená. Paradoxně jsme se s tím ale nesetkali.

Adam: Ne, nijak zvlášť se to neprojevalo. Navíc já se na denní bázi oblékám docela nudně, architektsky (smích). Mám spíš pocit, že jsme vyčnívali věkem, protože většina rodičů, s kterými jsme se setkávali, byli o dost starší než my. Přitom bych neřekl, že jsme nějak extra mladíci, už nám oběma bylo třicet.

Monika: Je pravda, že během běžných dnů to Adam s extravagancí nepřehání. Vždycky říká, že je škoda oblékat se nějak speciálně do práce, protože to tam nikdo neocení. Já to mám nastavené trochu jinak. Upravuju se především kvůli sobě, ne kvůli okolí.

Adam: Taky to nedělám kvůli lidem okolo, ale je pravda, že prostředí a situace na to mají svůj vliv. Když jdeš na párty, chceš se cítit extravagantně a bujaře na sto procent. Když jdeš řešit kanalizační trubky, je to něco jiného.

Monika: Nemáš moc rád, když se na tebe lidi dívají, že?

Adam: Jak kdy.

„Řešili jsme, že přece můžu šaty oblékat i chlapečkovi. A jasně, můžu, ale otázkou je, za jakou cenu.“

Myslíte, že extravagantní prezentace může představovat problém do budoucna? Že vás někteří rodiče a možná i učitelé nebudou plnohodnotně přijímat, až půjdete například zastupovat syna na třídní schůzky či jiné školní akce?

Adam: Koukám se na to spíš z perspektivy Maxe. Když jsem byl školák já, neřekl bych, že jsem se oblékal vyloženě výstředně. Ale průměr byl tak „normíkovskej“, že i taková blbost jako červené kalhoty vzbudila neuvěřitelné množství pozornosti, které mi nebylo moc příjemné. Nosil jsem barevnější kousky, protože se mi líbilo, jak vypadají, ale nepotřeboval jsem, aby to každý komentoval a vyjadřoval svůj názor.

Monika: Taky mám pár negativních zkušeností. Když jsem dřív pracovala v korporátu, názory lidí mě občas iritovaly. Třeba když jsem se ostříhala na krátko, všichni měli potřebu to komentovat. Ale podle mě, když nechceš říct nic pozitivního, je lepší být zticha. Není to tak těžké. V takovém prostředí jsem pak taky moc nestála o to, abych přitahovala příliš pozornosti. Věděla jsem, že bych akorát musela čelit nepochopení.

Adam: Kdybych se pohyboval v prostředí, kde to ostatní víc pochopí a nebudou to zkoumat jako něco nenormálního, asi bych se oblékal jinak. Ale když jdu na stavbu, kde mám řídit starší dělníky, musím si na sebe vzít něco, co v nich vzbudí trochu autoritu.

Monika: Doufáme ale, že až malý půjde do školy, společnost už bude dostatečně vyspělá na to, aby tohle nevnímala jako problém. Už dnes v tom

určitě vidím velký posun. Ale to může být samozřejmě dost zkresené naší sociální bublinou.

Nebojíte se ale, že syna svým způsobem vystavíte zvýšenému nebezpečí útoků či dokonce šikany? Přece jen, děti dovedou být někdy hodně kruté, řadu věcí ještě nechápu a vyčnívat v kolektivu se moc nenosí...

Monika: Já jsem dřív hrozně chtěla mít holčičku, abych jí mohla oblékat šatičky, což mi přijde šíleně roztomilé. Někdo mi pak říkal, že je přece můžu dávat i chlapečkovi. A jasně, můžu, ale otázkou je, za jakou cenu. On sám si to nevybral a vystavovala bych ho zbytečným problémům mezi vrstevníky.

Adam: Myslím, že je důležité, aby si dítě samo řeklo, co se mu líbí a nemuselo se podřizovat preferencím svých rodičů. Jedině tak se bude cítit příjemně v kolektivu. Když bude chtít mít „normíkovský“ oblečení, klidně ať ho má. Když bude chtít extravagantní vizáž, tak taky. Pokud se k němu kvůli tomu ostatní děti budou chovat hnusně, je potřeba s tím nějak pracovat. Můžeme ho učit, jak se s tím vyrovnat, pomoci mu vybudovat si sebevědomí, aby jim dokázal oponovat. Kdyby, nedej bože, došlo k systematictější šikaně, bylo by na nás, abychom to řešili s ostatními rodiči a se školou. Dítě nemůže být ostrakizované jen kvůli nějaké odlišnosti nebo stylu oblékání, to je doufám dneska už úplně nepřijatelné.

Monika: Snažím se studovat různé rodičovské metody a určitě se ještě zaměřím na to, jak co nejefektivněji dítě na podobné věci připravit. Taky se učíme za pochodu.

Přemýšlíte už o tom, jak s ním jednou o otázkách vzhledu budete mluvit? Max vyroste a vás bude přirozeně vnímat jako normu. Určitě pak přijdou dotazy typu, proč maminka a tatínek vypadají jinak než rodiče kamarádů ze školky...

Monika: Chtěla bych ho učit to, že každý vypadá jinak. Nechci odsuzovat a říkat, že někdo vypadá líp nebo hůř. Když se někdo cítí skvěle v černých riflích a černém tričku, tak ať je nosí. Někomu je to prostě jenom jedno, třeba nemá energii nebo peníze na to, aby řešil oblečení. A to je v pohodě, každý má priority někde jinde a já to respektuju. To bych chtěla naučit i Maxe, že není žádné správně a špatně, ale že je potřeba respektovat všechny. Tak bych si přála, aby k tomu přistupovali i ostatní.

Jak budete syna oblékat v době, kdy na to ještě nebude mít vlastní názor? Říkali jste, že mu už šijete vlastní oblečky. Jsou to kreativní kousky, nebo se spíš držíte klasiky?

Adam: Je jasné, že ho nějakým způsobem budeme ovlivňovat, a to i v době, kdy už na to vlastní názor mít bude.

Monika: První měsíc po porodu jsem byla úplně vyřízená a na tohle jsem neměla vůbec myšlenky. Absolutně jsem si nedokázala představit, že bych ještě měla šít nějaké oblečky. Oblékali jsme mu všechno možné, co jsme podědili po jiných dětech. A bylo to jedno, Max byl roztomilý úplně ve všem. Pak jsem nějak sebrala sílu a teď už mu většinu věcí šiju. I to body, co má teď na sobě, jsem dělala sama.

Ale musí to být hlavně pohodlné a praktické, vzhledem k tomu, že ho několikrát za den převlékáme. Pohodlí je u miminka hlavní priorita. Já si dám na sebe klidně plastový svetr, i když se v něm potím. Vydržím to pro ten vizuální efekt. Jemu bych ho ale nikdy neoblékla.

Vysílá to, jak se stylizujete, nějakou zprávu okolnímu světu? Reprezentuje to nějakou hodnotu, kterou chcete předat dál?

Monika: Mně vlastně o okolí moc nejde. Neoblékám se kvůli nikomu dalšímu. Jasně, teď když jsem věděla, že se potkáme, vzala jsem si na sebe hezčí věci než včera, kdy jsem se šla jen projít kolem baráku...

Adam: No právě. To je ale přesně to, co jsem říkal! Stejně je to nakonec vždycky ovlivněné danou situací.

Monika: Asi trochu jo. Ale chtěla bych věřit tomu, že to dělám v první řadě pro sebe.

Adam: To, jak se stylizuješ určitým způsobem odráží tvoje vnímání světa a estetiky i tvoje hodnotové založení. Mně jde hlavně o unikátnost a originalitu. Tyto hodnoty jsou pro mě důležité i v práci. Nechci v architektuře opakovat jen to, co už někdo vymyslel. Chci to posouvat dál. To samé uplatňuju i v osobním životě, prostě nechci zapadnout do stereotypu.

Monika: Je skvělé, moct si takhle zpestřit život a ukázat přitom i ostatním, že nemusí chodit jen v tom, co zrovna velké obchodní řetězce propagují jako módní. Že existuje i jiná cesta, která může být v mnohém zábavnější a lepší. Když nechceš nosit to, co všichni ostatní, musíš oblečení aktivně hledat

v sekáčích, malých obchodech a podobně. Když pak ty kousky vynosíš ven, předáváš tím inspiraci dál.

EMA STŘÍTEŽSKÁ, VÝTVARNICE, ČESKO

Vizáž jako umělecké vyjádření

Ema (21 let) se věnuje vizuálnímu umění. Sama přitom umělecké dílo připomíná – takové, které se znovu rodí každý den, vychází vždy ze stejného základu, a přitom se neustále vyvíjí. Její styl, stejně jako tvorba, se totiž inspirovuje cirkusem a vyznačuje se výraznými, barevnými vizuály. Nedávno dokončila střední školu, Střední uměleckou školu textilních řemesel, kde se věnovala oděvnímu designu. Spektrum její kreativní činnosti je však daleko širší, zahrnuje vše od ilustrací, maleb, tetování, až po ručně malované kousky oblečení.

Emo, co pro tebe znamená krása? Jak si ten pojem definuješ sama pro sebe?

To je zajímavá otázka, nevím, jestli na ní dokážu odpovědět. Většinou, když se mě někdo ptá, proč se mi něco líbí, nebo proč něco dělám, odpovídám, že mi to zkrátka přijde krásné. Krása je vlastně moje odůvodnění, proč k nějakým věcem inklinuju, proč mě fascinují. Mluvíím teď samozřejmě o vizuálních věcech, vnitřní krása je zase něco úplně jiného. V mém světě krása znamená hlavně vizuál.

Hraje v tom roli umělecké prostředí, ve kterém se pohybuješ? Klade se tam důraz víc na vizuální stránku věcí?

Asi jo. I když je to dost relativní záležitost. Hodně věcí, které lidé tvoří, hezké nejsou a ani to není jejich smysl. Já osobně si na tom ale hodně zakládám. Baví mě třeba animované filmy, které jsou ukázkou toho, jak lze realitu uměle zkrášlit. Ačkoliv jsem přívrženec i přirozeného vzhledu, fascinují mě idealizované postavy. Přijde mi skvělé, že i když v naší běžné realitě existují krásné věci, prostřednictvím umění můžeme vytvořit něco ještě krásnějšího. Když o tom teď přemýšlím, myslím, že pod pojmem krása si představuju něco, co překračuje hranice běžné reality.

Už jsme to nakously, ale existuje v uměleckých kruzích specifický přístup ke vzhledu a tomu, co je vnímáno jako krásné?

Na uměleckých školách se teď hodně řeší otázka konceptů. Nápad jako takový je to nejzásadnější. Pro mě je ale zpracování ještě důležitější. Spousta kreativců si dnes zakládá především na myšlenkách a významech, občas to jde bohužel na úkor kvality samotného provedení. Je těžké přenést nápad do

reality hmotného světa. Já sama si zakládám spíš na výsledných vizuálech, občas třeba jen tak něco kreslím, aniž by za tím byla nějaká konkrétní myšlenka. Můžu vytvořit něco, co se mi líbí jen tak. Nemusí to mít pokaždé super hluboký význam.

Odrasila se umělecká orientace na vizuálně i do toho, jak okolí přijalo tvou vizáž? Setkáváš se s rozdílnými reakcemi v uměleckém prostředí a mimo něj?

Kdybych se měla vrátit na začátek, do doby, kdy jsem se poprvé nějak odlišila... Nerada o tom takhle mluvím, nechci o sobě tvrdit, že jsem jiná než ostatní, to mi přijde hrozně pozérské. Nicméně zlomové pro mě bylo, když jsem si ve čtrnácti obarvila vlasy na bílo. To, jak se oblékám, jsem ale řešila od malička. Vždycky mě to hrozně bavilo, i když to nebylo nic extrémního. S mojí nejlepší kamarádkou jsme se vyžívaly v bizarních outfitech, odjakživa jsem milovala morbidní motivy, lebky a tak. Takže jo, i na prvním stupni jsme občas nosily kousky, které by se daly objektivně zhodnotit jako fakt divné (smích).

Sama jsem si oblečení začala kupovat asi ve čtrnácti. Zpětně mi to přijde hrozně vtipné. Tenkrát jsem vážně nenosila nic moc výstředního, ale v té době to tak všichni brali, na základce to nikdo nechápal. S mojí nejlepší kamarádkou jsme to docela roztáčely, začaly jsme si malovat věci na obličej a tak. Učitelé z toho docela šileli, ale mým rodičům to bylo úplně jedno. Kamarádka pak jednou přišla do školy v krásném asijském kimonu, a učitelé se z toho mohli zbláznit. Asi pochopím, že se jim nelíbily třeba nějaké odvážnější, odhalenější modely, ale tohle jsem nepobrala vůbec.

Když jsem začala nosit nakreslené tečky pod očima, všichni se z toho mohli doslova posrat. Přitom dneska je to úplná nuda, vždyť to nosí kde kdo. Navíc jde o úplnou maličkost. Tehdy to ale bylo haló. Dodnes si mě díky tomu hodně lidí ze základky pamatuje nebo mě třeba oslovovali lidé na sociálních sítích, že se jim to hrozně líbí a že je to inspirativní. Zpětně mi to přitom ani nepřipadá zajímavé, nechápu, že by se nad tím někdo vůbec pozastavil.

Pak ale přišla střední umělecká škola...

Tam jsem šla společně právě s tou kamarádkou, se kterou jsme se v experimentech podporovaly už od mala. Seznámily jsme se s dalšími dvěma holkami, se kterými se bavíme dodnes. Naše přátelství začalo, když jsme týden po úvodním seznamováku společně vyrazily na chatu a tam si navzájem obarvily vlasy. Přijely jsme, jedna měla oranžovou hlavu, druhá žlutou... Byla to strašná sranda.

Hrozně jsme si spolu sedly, i když jsme neměly úplně stejný vkus, každá z nás měla něco specifického jen pro ni.

Ve třídě nám pak říkali „barevná řada“, protože jsme vždycky seděly vedle sebe a mezi ostatními dost zářily. Postupně jsme se všechny trochu umírnily, nosíme třeba víc černých věcí. Ale tehdy to bylo skvělé. Barvy vlasů jsme střídaly neustále. Negativní reakce jsme nikdy moc nezaznamenaly. Asi proto, že jsme na té škole byli všichni tak trochu magoři, jen každý trochu jinak. Tím pádem to nikdo neřešil.

„Přijde mi skvělé, že i když v naší přirozené realitě existují krásné věci, prostřednictvím umění můžeme vytvořit něco ještě krásnějšího.“

A co rodiče, říkala jsi, že moc neprotestovali?

Ty mě právě vždycky podporovali. Mamka mi dokonce sama barví vlasy. Tátovi se tyhle věci taky strašně líbí, nikdy jsem s nimi neměla žádný problém. Máma se živí jako maskérka, takže se to skvěle doplňuje. Máme doma spoustu přípravků na vlasový styling a tak. Máma mojí nejlepší kamarádka je zase kostymérka, což je fantastické. Od mala vyrůstám v prostředí, kde je výstřednost vnímána pozitivně.

Obecně dostávám spíš komplimenty, i od cizích lidí na ulici, a to mi vždy udělá radost. Ale je pravda, že když jdu s někým, kdo oblečení vůbec neřeší a vypadá „normálně“, říká mi, že na mě lidé zírají. Já nevím, asi už to sama ani neregistruju.

Takže se v posledních letech neseškáváš s vyloženě negativní odezvou?

Když jsem po maturitě chodila rok do jazykové školy, myslím, že tam nikdo moc nechápal, co jsem sakra za člověka. S nikým jsem se tam neskamarádila. To je ale spíš dané tím, že jsem dost introvertní a nemám potřebu seznamovat se s novými lidmi, než že by mě odmítali kvůli vzhledu. Každý den jsem chodila pozdě a pokaždé v jiných barevných hadrech. Sundávala jsem svých osm sak, cinkala... To trochu přeháním, ale jo, myslím, že si tam

o mě většina lidí myslela, že jsem docela magor.

Říkám si, že když vylezeš mimo svou kreativně založenou bublinu a setkáš se tvář v tvář s většinovou společností, může to asi být docela šok...

Ano, ale je těžké to posuzovat, do hlavy jim nevidím. I z mojí perspektivy vím, že když potkám někoho, kdo mě nějak pozitivně zaujme, v duchu si řeknu, wow. Jinak ostatní ale neřeším. Nemám potřebu do detailu probírat, kdo co má na sobě, a myslím, že tak to má většina lidí. Možná si řeknou, hele ta vypadá jak magor, ale dál to neřeší.

Popiš mi svůj styl. Jaké jsou jeho klíčové prvky?

Cirkusový vizuál jsem začala rozvíjet od prváku na střední. Hodně jsem se zaměřovala na hledání specifických kousků oblečení v sekáčích. Teď zdaleka nevypadám tak, jak jsem vypadala tehdy. Naschvál jsem dohromady plácala náhodné barvy, aby to celé působilo tak trochu ošklivě.

Za ta léta se to hodně proměnilo, i když základ zůstává stejný. Čím jsem starší, tím víc mi sedí elegantnější poloha. Hodně jsem si oblíbila černou barvu a nosím věci, které už nejsou tak přeplácané. Snažím se, aby moje oblečení bylo pohodlnější a praktičtější. Ne vždycky samozřejmě, ale balancuju to víc než dřív. Nepotřebuju mít na sobě každý den korzet. Když je ale nějaká společenská událost, to je jiná! To se pak ráda vyřadím.

Obecně si zakládám na tom, abych kupovala věci, kterou jdou kombinovat v složitějších outfitech, ale zároveň je můžu nosit i doma, do ateliéru nebo do školy. Je pro mě důležité, abych se pořád cítila jako já a aby i tyhle jednodušší kousky reprezentovaly můj styl. Až na výjimky nosím třeba jen šaty a sukně. Baví mě hlavně punčocháče. Že bych vyšla ven třeba v triku a kalhotách, to je pro mě úplně nereálná představa.

Je pro tebe důležité, aby tě lidé vnímali jako atraktivní? Aby si někdo, kdo tě potká na ulici, řekl, hele, ta vypadá fakt dobře?

Snažím se prezentovat tak, jak bych chtěla, abych utkvěla lidem v paměti. Je mi vlastně úplně jedno, jestli jim to přijde hezké nebo ne. Baví mě, když si k lidem dokážeš přiřadit nějaký charakteristický vzhled. Mám svoje standardy v tom, co mně připadá pěkné, a tuhle energii chci předávat i svému okolí.

Určitě mi nevadí jít ven třeba bez make-upu, v poslední době už na stylizování nemám tolik času a energie jako dřív. Když už ale jdu někam,

kde mi na tom záleží, ráda tomu ten čas věnuju. Vlastně je pro mě proces malování a oblékání nejoblíbenější částí společenských událostí. Dávám si na tom záležet i když jdu třeba jen s kamarády do hospody. Vážně mě to strašně baví.

Cirkusová estetika stojí v centru tvého stylu už několik let. Jak se tenhle nápad zformoval? Z čeho jsi vycházela?

To se budu muset vrátit hluboko do dětství. Když mi bylo asi osm, začala jsem číst knížky o upírech. Pamatuju si jeden konkrétní příběh, který začíná tím, že se malí kluci dostanou na zakázané cirkusové představení, takzvanou freak show. Vystupovali tam různě postižení a zmutovaní lidé – třeba hadí kluk, který na sobě měl šupiny. Z toho jsem byla úplně unešená. Doslova jsem se do něj zamilovala, což je asi trochu divné (smích).

Na cirkusu mě nezajímají cvičená zvířata, odjakživa jsem ale milovala ten celkový vizuál a myšlenku toho, že tam vystupují lidé, kteří jsou v něčem bizarní, odmítnutí společností. Cirkus jim poskytl zázemí, rodinu. Tahle posedlost se mě držela celé dětství. S nástupem puberty to trochu opadlo, to ale celkově nebylo moje nejzářnější období. Mnohem víc jsem se ohlížela na současné trendy a upozadovala vlastní individualitu. Časem se ale moje fascinace bizarností, morbidními věcmi a cirkusem vrátila.

Všimla jsem si, že motivy cirkusu se velmi často objevují i ve tvých dílech, existuje tam přímá souvislost?

Rozhodně. Ve své maturitní práci jsem vytvářela různé postavy inspirované tímto prostředím, vymýšlela jsem si k nim i celé příběhy o tom, v čem se odlišují a co je v životě potkalo. Jednou jsem si jen tak kreslila postavičku a udělala jsem jí bílé punčocháče s mašlí na kolena, což je něco, co jsem já sama dlouho nosila skoro každý den. Někdo mi pak řekl, že kreslím sebe. Nejdřív mě to naštvalo, protože jsem to tak nezamýšlela, ale pak mi došlo, že to vlastně jde ruku v ruce. Možná trochu kreslím sebe a možná se já oblékám jako postavičky, které kreslím, kdo ví.

Zároveň, když vytvářím své outfity a make-up, mám pocit, že už je to samo o sobě tvůrčím procesem, součástí mého uměleckého vyjádření. Když zrovna nemám u ruky tužku a papír, vytvářím něco sama na sobě. Myslím, že mám dobré oko na to, co se k sobě hodí a dokážu tvořit komplexní celky. Tak trochu se pak ztotožňuji i se svými kresbami, je to do velké míry podvědomé propojení.

Všichni lidé, se kterými jsem se v rámci tohoto projektu bavila, vynikají specifickým stylem. Většinu z nich si ale dokážu někam zařadit – mají blízko k nějaké konkrétní subkultuře, hudební scéně nebo se vytvářením tělesných úprav živí. Ani jedno z toho mi k tobě nepasuje. Skutečně neznám nikoho, kdo by se ti podobal, pokud jde o vizuální prezentaci. Vážně sis to celé vymyslela sama?

Nemůžu říct, že bych to celé vymyslela úplně sama, rozhodně na mě působily různé inspirativní vlivy. Ale tohle, co říkáš, je přesně něco, co mi udělá největší radost, ačkoliv sama o tom nerada mluvím. Nesnáším totiž trendy. Kdysi dávno jsem měla Martensky, nosila jsem je skoro pořád. Tehdy to bylo celkem unikátní. Teď už jsem je prodala, protože mi vadí, že stejnou věc vidím u každého druhého. Nedělám to vyloženě schválně, spíš se mi ten prvek postupně okouká a přestane se mi líbit. Módu jako takovou moc nesleduju, věci si vybírám instinktivně podle toho, co mi padne do oka. To, že je něco zrovna trendy zjistím jediné tak, že to začnu vidat u velkého množství lidí.

Ve výsledku nenosím až tak bizarní věci. Ty kousky samy o sobě nijak extrémní nejsou. Třeba dneska mám na sobě jen široké kalhoty, vestu a košili. Kombinace barev a elegance ale tvoří můj vlastní vizuál a nepotkám člověka, který by měl na sobě to samé. I z normálních věcí lze vytvořit něco osobitého.

Je mi vlastně úplně jedno, co máš na sobě. Pokud vidím, že se oblíkáš tak, jak je ti to příjemné a vyzařuje z toho tvá osobnost, nezáleží na tom, jestli se mi nějaký konkrétní kus tvého oblečení líbí. Když potkám partu holek a všechny mají dlouhé vlasy, džíny a bílé tričko, proběhne mi hlavou, že nevím, kým jsou. Všem bych jim řekla stejným jménem. Nic mi to neříká.

Myslíš, že je pro umělce důležité, mít nějakou charakteristickou image? Něco navíc, čím může zaujmout a přitáhnout pozornost ke své tvorbě?

Dneska je především těžké říct, kdo je a není umělec. Ta definice je hrozně široká. Asi záleží jak u kterého typu umění, ale není to zásadní faktor. Záležejí, co ty sám chceš, jak si představuješ, že by měl vypadat tvůj úspěch.

Já miluju, když je umění, které není apriori vizuální, podpořené silným vizuálem. Třeba u hudebníků a kapel to nesmírně cením. To se bavíme ale spíš o mých osobních preferencích, není to žádné obecné pravidlo.

Jde mi spíš o to, jestli mezi umělci neexistuje specifický sociální tlak,

který tě nutí se nějak vyhradit vůči mainstreamové společnosti, abys byla dost „cool“ pro umělecké kruhy?

Já sama to nepocitovala, přišlo mi, že je docela jedno, jestli vypadáš „normálně“ nebo výstředně. Občas mám naopak pocit, že na to někteří lidé zbytečně tlačí a míň je ve výsledku víc. Když se někdo stylizuje až moc na sílu, začne to zavánět pozérstvím, a to je přece zbytečné. Ale zcela upřímně, já se s moc lidmi v oboru nebavím, takže nevím, jestli dokážu objektivně posoudit nálady v různých uměleckých proudech.

Myslíš si, že se tvůj styl bude nadále vyvíjet a transformovat a že třeba jednou cirkusovou estetiku úplně opustíš? Nebo je to něco, co už se stalo tak pevnou součástí tvé identity, že si samu sebe jinak neumíš představit?

Pořád jsem dost mladá, ale myslím, že nejvíc transformativní období střední školy mám už za sebou. Navíc mám tendenci být věrná věcem, které si oblíbím. Zůstávají se mnou dlouho, i když třeba procházejí dílčím vývojem. Cirkusový vizuál beru jako součást sebe a nedokážu si představit, že by mě to přešlo. Ale je určitě možné, že se to časem posune na úplně jinou úroveň nebo zkombinuje s něčím dalším.

Jana Myšáková, aktivistka a podnikatelka, Česko

Vizáž a aktivismus

Za Janou mířím do Safe space, nedávno otevřeného feministického queer knihkupectví spojeného s kavárnou na pražském Žižkově. Prostor je tak trochu jejím dítětem. Přiznává, že se v posledních měsících stěží zvládala věnovat něčemu jinému, a to i přesto, že na projektu zdaleka nepracovala sama. Jak sama zdůrazňuje, jedná se o komunitní dílo.

Jakmile do prostoru kavárny vstupuji, všímám si výrazných růžových vizuálů a dekorací s feministickou a lidskoprávní tematikou. Hned u vchodu mě praští do očí zarámovaný kodex místa. Podle zásad komunity mají dále přístup umožněn jen lidé respektující a tolerantní. Jana mě usazuje k jednomu ze stolů a nabízí mi kávu z místní nabídky. Hned po našem rozhovoru ji čeká večerní směna za barem. Když ale zrovna nemíchá drinky a limonády, angažuje se v mnoha oblastech, od feminismu a boje proti sexualizovanému násilí, přes práva queer osob, až po veganství a práva zvířat.

Fatfobie je strach z tuku a tloušťky spojený se všeobecně přijímaným kultem štíhlosti. Pojí se s přehnanými nároky na štíhlost vlastního těla i těl jiných osob. Na lidi s nadváhou pak často pohlíží jako na slabé jedince s nedostatkem vůle se sebou něco dělat.

Co pro tebe znamená krása? Jak si představuješ krásného člověka?

Podle mě má v sobě každý člověk něco krásného. Nekategorizuji lidi na krásné a nekrásné. Spíš se soustředím na ty jednotlivé aspekty, které se mi na dané osobě líbí. Krása je hodně nespécifikovatelná věc a něco hezkého dokážu najít na každém z nás.

Takže nemáš žádný konkrétní vizuální rys, který považuješ za krásný?

To určitě ne. Ve výsledku pro mě stejně největší roli hraje osobnost. Můžeš být sebevíc hot, ale když nejsi v pohodě po charakterové stránce, budeš se mi hnusit.

Co se ti nejvíce líbí na tobě samé? Jde mi teď hlavně o vizuální stránku.

Na mém vzhledu mám nejradši jeho variabilitu. To, že si ho dokážu přizpůsobit tak, jak zrovna chci, aniž bych přemýšlela, co si o mně myslí

ostatní. Nemám problém si oholit hlavu nebo si na sebe vzít tričko jako dneska, ve kterém mi jsou skoro vidět bradavky. Takže mě nejvíc baví, že svůj vzhled můžu jakkoliv upravovat, aniž by na to měli vliv další lidi.

Hlavu sis poprvé oholila v roce 2022. Zbavila ses tak dlouhých rovných vlasů, které jsi předtím nosila. Co tě k tomu vedlo?

Ano, před tím jsem nosila hodně dlouhé vlasy. Párkrát za život jsem si je ostříhala třeba o třicet centimetrů, a pak je darovala. Ale na buzz cut (velmi krátký sestřih tvořený pomocí strojku, který se vyznačuje rovnoměrnou délkou vlasů po celé hlavě, pozn.) jsem poprvé přešla až před dvěma lety. Ani nevím, co mě k tomu přivedlo. Prostě jsem chtěla. Lidi se mě často ptali, proč jsem to udělala. Podle mě ale vzhled není potřeba brát až tak vážně, jak si mnozí myslí. Můžeme si s ním hrát. Obzvláště pokud jde o vlasy, ty přece zase narostou. Není to žádná nevratná úprava. Právě to mi přijde skvělé, dává to člověku velký prostor pro experimenty.

Doprovázely to rozhodnutí nějaké pochyby? Bála ses v té době, jak na to bude okolí reagovat?

Vůbec ne. Tehdy mi názory okolí byly už úplně jedno, navíc jsem byla obklopena lidmi, kteří vzhled vnímají podobně jako já – tolik ho neřeší. Spíš mi řeknou, že je to hustý, než že by to zkoumali a pohoršovali se nad tím, že jsem si oholila hlavu. Asi hodně záleží na tom, v jaké komunitě se pohybuješ. Díky tomu, že mám kolem sebe takové lidi, jaké mám, jsem o tomhle přemýšlet vůbec nemusela.

Šla bys do toho i pokud by ses pohybovala v méně chápavém a podporujícím kolektivu?

Těžko říct. Neshodila jsem hřívu dřív spíš proto, že jsem to v té době ještě sama nechtěla. Měla jsem dlouhé vlasy ráda. Jsem v těchto věcech hodně impulsivní. Když se mi něco začne líbit, zrealizuju to hned. Většinou o tom tolik nepřemýšlím.

Vzhledem k tomu, že krátký sestřih stále udržuješ, předpokládám, že ti vyhovuje. Stálo to tedy za to? V čem je oholená hlava lepší?

Rozhodně to stálo za to. Buzz cut má oproti dlouhým vlasům milion výhod. Najednou se o ně nemusíš zdaleka tolik starat. Dřív jsem měla navíc kudrnaté vlasy, takže jsem musela používat spoustu speciálních produktů, zehličku a tak dále. Kdežto teď s mým účesem nemusím dělat vůbec nic. Je to velká úleva. Vypadá to cool pořád, aniž bych to musela nějak stylizovat.

Tvůj instagramový profil zdobí popisek „just a cool queer fat woman living her life“ (jenom jedna hustá, tlustá, queer žena žijící svůj život, pozn.). Zaujalo mě hlavně to slovo „fat“. To, že se k němu hlásíš, jde proti společenským normám, které tvoří silný tlak na to, jak bychom měli vypadat a kolik bychom měli vážit. Jak vnímáš své vlastní tělo a otázku body image?

Když se mě na to ptáš teď, nedostaneš už tak emocionálně zabarvenou odpověď, jakou bych ti dala dřív. Vzhled a váha bývaly alfa a omega mého života, ve škole mě kvůli tomu šikanovali. Na základce tyhle rysy spolužáci vnímali jako sto procent mé osobnosti. Teď se naopak nacházím ve skvělé fázi vývoje a vzhled mého těla už nehraje určující roli v tom, kým jsem a jak mě vnímají ostatní.

Byla to rozhodně komplikovaná cesta, vyrovnat se s některými zkušenostmi a přijmout se trvá dlouho. Poslední dva až tři roky jsem už ale v hodně stabilním rozpoložení. Jasně, že občas přijdou výkyvy. Ne každý den se cítím perfektně ve svém těle. To ale asi nikdo. Celkově jsem se sebou smířená, vím, kdo jsem a stojím si za tím. Okolní vlivy už mě moc nerozhodí. Víím, že s mým tělem není nic špatně.

Přesto si však uvědomuju, že se kvůli své váze ocitám v marginalizované společenské skupině, nadváha s sebou v naší společnosti nese určitou formu útlaku. Musím se občas potýkat s věcmi, které hubení lidé vůbec neznají a nedovedou si je ani představit. Ze sociálního hlediska je to tedy občas obtížné.

Dokážeš to konkretizovat? Vybavuješ si nějakou konkrétní situaci, kterou jsi zažila?

Je toho spousta, ale jsou to hodně individuální záležitosti. Myslím, že všichni mají nějakou negativní zkušenost se společenskou reakcí na jejich tělo, ať už vypadá jakkoliv. Na mě osobně dopadá systémová fatfobie, která se projevuje například ve zdravotnictví. Existuje výrazný problém s reprezentací větších lidí v kulturní oblasti, je pro nás těžké sehnat padnoucí oblečení a tak dále. Často se stane, že ti nějaké džíny nesedí a musíš se smířit s tím, že se ve tvé velikosti vůbec neprodávají. Tyhle komplexnější problémy jsou pro mě mnohem zásadnější než náhodné denní interakce, kdy mi někdo řekne „panebože, ty seš ale tlustá.“

Pro spousta lidí je tohle velmi obtížné. Co ti pomohlo akceptovat se taková, jaká jsi a vyrovnat se s negativním vnímání tvého těla společností?

Jak už jsem říkala, základem je najít si akceptující komunitu. Když se budeš pohybovat kolem lidí, kteří mají sami problém se svým tělem a neustále řeší jen to, jak musí zhubnout do plavek a kde se jim zrovna objevil špek, bude tě to podvědomě svádět k tomu soudit sebe i ostatní. Nemusíš hned hledat někoho, kdo má vše stoprocentně srovnané. Je spousta lidí, kteří se postoj ke svému tělu snaží změnit a pracují na tom, aby se měli více rádi, a to je super. Mně osobně tohle hrozně pomohlo. Doma i v práci mě obklopují lidi, kteří mají tyhle věci v hlavě srovnané. Chápou i problém utlačování tlustých lidí.

Pak je rozhodně důležité poznat samu sebe a uvědomit si, že fyzické tělo není všechno, co jste. Každého z nás utváří spousta dalších faktorů, které s tím, jak vypadáme navenek, nemají nic společného. Kromě toho tělo nemáme jen od toho, aby nějak vypadalo. Umožňuje nám celou naši existenci a pohyb, a to je potřeba ocenit. Začít spíš uvnitř, a pak se propracovávat ke vnější vizáži.

Pomáhá v tom, jak tě vnímá širší okolí, když sama sebe prezentuješ otevřeně a bez jakéhokoliv stigmaťu řekneš, že jsi tlustá? Narážím teď zase na tvůj instagramový popisek.

Je to o převzetí kontroly nad významem toho slova. Slovo tlustý samo o sobě neznamená nic špatného, je to prostě jen přídavné jméno jako každé jiné, není třeba se ho bát. Společnost někdy přisuzuje slovům přehnané významy. Když někdo řekne, že si připadá tlustý, nemusí to automaticky mít negativní podtext. Jen to prostě jen popis stavu. Třeba jako když řekneš, připadám si bledá.

Ten popisek konkrétně upozorňuje na to, že spadám do marginalizované skupiny. To, že jsem tlustá, queer a žena, to všechno jsou skupiny, které čelí nějakému společenskému útlaku. Neřekla bych, že to předchází tomu, aby to někteří používali proti mně. Najdou se naopak tací, kteří budou psát, že nechápou, proč to prezentuju, jakože jsem na to pyšná. Takové komentáře ale píší nejčastěji lidé, které ani neznám, takže mi na tom nezáleží.

Od té doby, co jsem odešla ze školního prostředí a z mé staré práce, do které jsem chodila jen kvůli penězům, se už s fatfobií v mých běžných kruzích neseťkávám.

Pojďme teď odskočit od tvého osobního života a pobavit se o aktivismus, kterému se věnuješ. I když to jsou vlastně spojené nádoby. Děláš toho spoustu. Nedávno jsi otevřela feministické queer knihkupectví s vegan kavárnou Safe space, kde právě teď sedíme. Podílíš se na vedení edukativního instagramového profilu Respektuju, moderuješ podcast, spravuješ e-shop... je toho hodně. Kdy tě poprvé napadlo, že bys chtěla aktivně přispět ke společenské změně?

První projekt, který jsem dělala se týkal zachraňování koček. To bylo ještě na střední škole. Měli jsme skupinu dvaceti lidí a rozvázeli jsme kořata opuštěným lidem, kteří o ně stáli, po celém Česku. Tak jsem poprvé přišla do kontaktu s tím, jak vzniká a probíhá aktivistický projekt. Od té doby se to už jen nabalovalo, pořád přicházely nové nápady. Teď už to neberu jako mé osobní projekty, ale spíš jako komunitní práci.

Třeba na projektu Safe space se podílí a podílelo spoustu lidí. Bez jejich pomoci a financí by nikdy nevzniknul. Vnímám to tak, že všichni lidé, co tu pracují, mají stejný podíl na tom, že tahle iniciativa existuje. To, že já s Kačkou (kolegyně a spoluzakladatelka aktivistických projektů, pozn.) se staráme o papírování a máme oficiální záznam o vlastnictví ve výsledku nic moc neznamená.

Když se ohlížím zpátky, vnímám, že se všechny tyhle projekty zrodily z mé potřeby vytvořit něco, co mi v Česku chybělo. Společnými silami jsme to pak zkrátka udělali sami. Zrealizovat ty nápady bylo nakonec překvapivě lehčí, než to zpočátku vypadalo. Kačka je v těchto věcech můj největší parták. Hrozně jsme si sedly, obě jsme proaktivní a nebojíme se realizovat naše nápady na to, jak zaplnit mezery ve veřejném prostoru.

Co přišlo dřív, zapojení do aktivismu nebo touha po nonkonformní vizáži?

Šlo to ruku v ruce. Když začneš mít víc levičácký hodnoty a začneš pronikat do aktivistického myšlení, postupně se začleníš do nových komunit, jejichž hodnoty odpovídají těm tvým. Najednou si uvědomíš, že hodnotové nastavení lidí, kteří tě obklopují, je pro tebe důležité a už nechceš být v prostředí, které tvým standardům neodpovídá. Noví lidé tě pak dál utvrzují v tom, že vzhled není až tak důležitý a nedefinuje tě. Pro mě fakt není důležitý. Když vidím slay (výraz používaný k popsání něčeho skvělého, pozn.) outfit, ocením to, ale není to o tom, že by to mělo nějakou určující hodnotu.

Reflektuje tvůj vzhled nějaké konkrétní hodnoty, které se snažíš prosazovat i svým aktivistickým působením?

To, jak se stylizuju a o co se zajímám, se asi dá nejlépe propojit tématikou vzpoury. Jde o to, že rebeluješ proti systému a proti hodnotám a normám většinové společnosti. Narušuješ je tím, že nesplňuješ to, co od tebe očekává.

Je to jednoduché – věřím, že každý člověk má mít zajištěna základní lidská práva a rovnost. Snažím se, aby ve společnosti bylo více spolupráce a empatie. Myslím, že i lidi, kterých se útlak přímo netýká, by se měli postavit za práva marginalizovaných skupin a zajímat se o sociální témata. Ať už je to homofobie, rasismus, ekonomická nerovnost... všechno to vychází ze systému, kterého jsme součástí.

Říká se, že soukromé je politické. Tedy, že i naše rozhodnutí v osobním životě mají nějakou politickou nebo ideovou hodnotu. Vnímáš, to, jak se vizuálně prezentuješ jako součást tvé aktivistické mise?

Jo. Minimálně propojení s bojem proti fatfobii je tady zcela očividné. Lidé s nadváhou by se podle společenských standardů neměli oblékat tak, jak se oblékám já. Propisuje se to ale i do dalších oblastí.

Baví tě vzbuzovat pozdvižení svým vzhledem? Svým stylem provokovat konzervativně orientovanou část společnosti?

Vlastně jo. To, že se na mě někdo divně dívá v tramvaji, je součástí mého běžného dne. Ale baví mě to třeba i na rodinných sešlostech, kam přináším věci, které se tam běžně nenosí. To, jak se prezentuju ale nevzniká v reakci na okolí, vychází to ze mě a z toho, co se mi líbí. Většinou mi nejde ani o externí validaci, ani o pobouření. Výjimka jsou pak různé akce, třeba Pride (Každoroční pochod za práva queer osob a LGBTQI+ komunity, pozn.). Když se pak vracíme domů a máme na sobě třeba jen nálepky na bradavkách, baví nás, jak na nás ostatní čumí, protože na něco takového nejsou zvyklí. Přijde mi vtipné pomyšlení na to, že oni by se něco takového nikdy neodvážili udělat a že je to pro ně tak nevšední. Pak si říkám, že musí mít hrozně nudný život.

Nastávají ale i teď momenty, kdy ti reakce okolí způsobují negativní pocity?

Věci jako třeba catcalling jsou nepříjemné vždycky, i když jsi sám se sebou vyrovnaný a v pohodě. Některé poznámky ti ublíží, i když se máš ráda. Spíš se na to ale pak koukám tak, že problém vychází z lidí, kteří danou poznámku

vypustili, ne ze mě a toho jak vypadám.

Cítíš se dneska dobře ve svém těle?

Zrovna dneska jsem musela běžet do kopce a měla jsem na sobě tričko, ve kterém je hrozná horko, takže jsem se zpotila a bylo to trochu nepříjemné. Jinak se ale cítím ve svém těle stabilně. Víím, jak vypadá, co od něj čekat a co mi umožňuje. Takže jo, cítím se dobře.

Ivan Bartoš
ministr pro místní rozvoj a předseda České pirátské strany,
Česko

Vizáž a politika

Je pondělí půl šesté večer, když se dobývám do potměšelé budovy Poslanecké sněmovny na Malostranském náměstí v Praze. Běžná pracovní doba skončila a v objektu až na pár opozdílů už téměř nikdo není. Jedním z nich je ministr pro místní rozvoj a předseda Pirátské strany Ivan Bartoš (44 let), za nímž mířím do zasedací místnosti. Po našem rozhovoru ho prý čeká ještě mimořádná schůze poslaneckého klubu, takže to vidí na odchod nejdříve v deset večer. Není divu, že do sebe narychlo obrací šálek kávy, zatímco si připravuji diktafon.

Ivan Bartoš i jeho Pirátská strana působí na české politické scéně tak trochu jako pěst na oko. Svými liberálními postoji reprezentují především mladší voliče, i když se jim podařilo získat příznivce napříč generacemi. Od založení strany v roce 2009 se navzdory nízkým očekáváním probojovali až na politický vrchol – do současné vládní koalice. A to i přesto, že se svou prezentací značně vymykají. V pevně vymezeném časovém slotu, který Ivan Bartoš po mém naléhání vmáčkli do svého kalendáře, jsme se bavili o tom, jak se v Česku žije a pracuju politikovi s dredy, zda se setkává s předsudky, a proč se považuje tak trochu za konzervativce.

Když se řekne Ivan Bartoš, většina lidí si vybaví ministra s dredy, nejen v Česku je to unikát. Jak a kdy vznikl tento, pro vás zcela charakteristický, účes?

Příběhy se s postupujícím časem slévají a různí. Když třeba s manželkou probíráme, jak jsme se poznali, většinou se na jedné verzi příběhu neshodneme. Přitom je to jen devět let zpátky, žádná dávná historie.

Nicméně vždycky jsem měl dlouhé vlasy, chvíli i číro, protože jsem poslouchal metalovou hudbu. Pak jsem přišel do Prahy a skamarádil se s lidmi, kteří dělali Freetekno. Díky nim jsem měl možnost jezdit na různé akce, včetně legendárního CzechTeku (největší festival Freetekno scény ve střední Evropě, konal se mezi lety 1994 a 2006, pozn.). Spousta mých kamarádů měla v té době dredy, tak jsem si je těsně před státnicemi nechal udělat taky.

Bylo to docela vtipné, protože dredy vám vlasy opticky hodně zkrátí, takže jsem trochu vypadal jak Levák Bob (postava z amerického animovaného seriálu Simpsonovi, pozn.), trčely mi z hlavy takové tyčky (smích). Ale už jsem u dredů zůstal. Dnes si dělám legraci, že to je vlastně důkaz toho, že jsem ve své podstatě konzervativní. Když si na něco zvyknu a vyhovuje mi to, nechce se mi od toho odcházet. Když se dvacet let nečešete, nechce se vám to měnit. Ale netýká se to zdaleka jen účesu. Když mi bylo šestnáct, dostal jsem od sestry trenky od jedné konkrétní značky, oblíbil jsem si je a jiné od té doby nenosím. Jsou věci, které k vám přirostou. Ale až začnu ztrácet vlasy, tak dredy sundám, s tím jsem smířený.

Vzhledem k tomu, že jste se rozhodl stejnou vizáž zachovat i po vstupu do politiky, předpokládám, že si na ní zakládáte. Odráží to, jak se stylizujete, nějaký konkrétní aspekt vaší osobnosti, kromě náklonosti k určité hudební scéně?

Důležité je říct, že dredy u mě nejsou žádná prokalkulovaná image. To si hodně lidí myslelo, když jsme se s Piráty v roce 2017 poprvé dostali do sněmovny. Můj vzhled rozhodně odráží moji osobnost, i když se to různě vyvíjí. Vkus je proměnlivá věc. Je mi už ale čtyřicet čtyři, mám svůj životní rytmus, vyšel jsem z určité komunity a přesvědčení a v tom, jak vypadám, se cítím dobře. Pokud jde třeba o oblékání, nesnáším kvádra a košile. Odjakživa je ale nosím na „slušňácké“ pracovní akce. Dneska novináři píšou, že Bartoš už není tak „free“, jak býval, protože vystupuje v obleku... No, když nemusím, pořád si na sebe stokrát radši vezmu kapsáče a mikinu, jsou zkrátka pohodlnější.

Jinak nejde určitě jen o mě, kdokoliv s trochu nekonvenčním vzhledem to v politice schytá. Olga Richterová (místopředsedkyně Poslanecké sněmovny, Piráti, pozn.) je propírána kvůli krátkým vlasům, u Markéty Pekarové Adamové (předsedkyně Poslanecké sněmovny, předsedkyně TOP 09, pozn.) lidi řeší délku jejího mikáda... Byť vizuál utváří první dojem, osobně to moc neřeším, nehraje to pro mě zásadní roli.

Co pro vás znamená krása? Jak si ten pojem sám pro sebe definujete?

Když se řekne krása, jako první se mi vybaví moje žena, která je podle mě krásný člověk po všech směrech, byť má chyby stejně jako já. Vlastně možná i to jí dělá krásnou. V rámci svého společenskovědního základu na univerzitě jsem absolvoval estetiku, takže si uvědomuji, že vnímání krásy je mimořádně subjektivní.

Jsem trochu „kýčař“, ale zároveň věřím, že v jednoduchosti je krása. Tak jako každý mám své preferované vizuály, něco, co se mi líbí na ženách a lidech obecně. O kráse lze ale hovořit až v momentě, kdy jí dá význam nějaký subjektivní kontext. Hezcí lidé to mají v životě v mnoha směrech jednodušší. Na druhou stranu, znám pohledné lidi, kterým jejich vzhled přijde spíš na obtíž, protože chtějí být vnímáni jako celek, nejen jako hezká tvář nebo atraktivní tělo. Každá mince má dvě strany a krása není výjimka.

V roce 2017 Lidovky psali o tom, že vás „namátkově“ zastavila policejní hlídka čistě na základě vašeho vzhledu, následně vás otestovala na drogy. Narážíte na podobné projevy předpojatosti v osobním životě často?

Tenhle nepříjemný incident si pamatuju velice dobře a rozhodně nebyl ojedinělý. Na základě dredů mě takto lustrovali mnohokrát, hlavně před tím, než se můj obličej dostal do obecného povědomí.

Dřív jsem si šel třeba večer koupit cigarety do večerky a po cestě mě namátkově kontrolovali policajti. Řeknou vám, že jste podezřelí, ale už nepoví z čeho. Zastaví vás prostě proto, že lidé s dredy mají podle nich často blízko k drogám. Tomu rád oponuju otázkou, jestli ví, kolik dredařů za drogy ve skutečnosti sedí, když to vydávají za legitimní statistiku. V České republice se takové věci dějí na řadě míst.

Stalo se mi, že jsem procházel poměrně složitým assessment procesem v jedné nejmenované firmě, zabil jsem na tom asi čtrnáct dní, a když jsem se dostal až do finálního kola pohovorů, ředitel se na mě podíval a řekl, že to by asi nešlo. A já na to jen, zda mi to nemohli říct hned – hele, ani to nezkoušej, s tímhle zjevem nemáš šanci. Ale to už je taky nějakých patnáct let zpátky, věřím, že teď už jsme jako společnost zase o něco dál.

Jak se s tím vyrovnáváte? Uráží vás to?

Tím, jak vypadám se nesnažím provokovat. To by byla podobná argumentace, jako když někdo řekne, že si oběť za znásilnění může sama, protože si na sebe vzala krátkou sukni. Samozřejmě mě štve, když vidím nespravedlnost tohoto typu. Negativní poznámky na vzhled obecně mě zamrzí, ale k srdci si je neberu. To jsem se naučil už jako malý kluk, když se mi spolužáci smáli za to, že jsem měl křivé zuby.

Jsem docela citlivý na to, když se lidé naváží do vzhledu někoho jiného. Neschvaluji, ani když se takto útočí na političky, se kterými jinak nesouhlasím

a nemám je rád. Nedělá se to. Nikdy nevíte, co je za tím, jak někdo vypadá. Věci týkající se fyzického vzhledu se zkrátka nekomentují, alespoň ne negativně.

Věřím, že dnes jste už zvyklý. Když se ale vrátíme do doby, kdy jste se v nejvyšších patrech politiky teprve rozkoukával, necítil jste se někdy mezi ostatními nepatříčně? Jako že nezapadáte?

Ne. Moje maminka, která je učitelka, mi vždycky říkala, uť se, abys za nikým nemusel dolézat. Snažím se nejednat nafoukaně, ale zároveň mít sám sebe rád. Samozřejmě, že jsou nějaké věci, které jsem v životě podělal a nejsem na ně pyšný. Do politického prostředí jdu ale s jinými devizami, než je fyzický vzhled.

Lidé vždy polemizují, zda by Piráti byli úspěšnější, kdyby Bartoš sundal dredy... Kdybych byl nafoukaný, mohl bych říct, že společnost, která nedokáže přijmout alternativněji vyhlížejícího člověka, si ho ve svém čele nezaslouží. Ale člověk samozřejmě vede nějaký vnitřní dialog a stanovuje si své priority a hranice, v čem je ochotný se přizpůsobit a v čem ne.

Setkáváte se s odsudky ze strany svých kolegů, které se pojí s tím, jak vypadáte? Využívají to např. vaši oponenti jako něco, do čeho se dá snadno strefit?

Jasně, že jsem už slyšel, že budu dělat České republice ostudu. Nejčastěji se to samozřejmě propírá na sociálních sítích, tam si ale hateři vždycky něco najdou... Navíc dneska jsme v situaci, kdy se řada českých politiků vyjadřuje vulgárně, chová se hulvátsky... Co je tedy ve výsledku to, za co bychom se měli stydět? Za to, jak někdo vypadá, nebo za to, jak se chová?

Vnímáte rozdíly mezi tím, jak vás ostatní politici přijímají v Česku a jak v mezinárodním prostředí?

Za šest let jsem komentář týkající se mého vzhledu zaznamenal v zahraničí maximálně dvakrát. Celkové nastavení se liší. Na mezinárodní půdě se politici, často i kvůli jazykové bariéře, chovají výrazně jinak než v národní politice. Mezinárodní jednání má svá pravidla a diplomatické standardy, není sprosté. Domácí politika je proti tomu často velmi vulgární.

Ale jasně, i v zahraničí si mě kvůli dredům hodně lidí pamatuje. Věřím ale, že díky mému vystupování a kompetencím v daných tématech to nemá velký vliv na to, jaký ke mně zaujímají postoj. Účes je atribut, rozlišovací rys. Není možné na jeho základě člověku přisuzovat nějaké vlastnosti. Ne každý,

kdo má dredy, je sluníčkový pohodář. Zním mnoho lidí, o kterých byste na první pohled řekla, že jsou super alternativní, pak si přečtete, jaké názory prezentují, a jste v šoku.

Je jasné, že dredy či jakýkoliv alternativní vzhled se pro spoustu lidí pojí s určitým stigmatem. Ač se situace zlepšuje, v politice jste na očích opravdu hodně a pro řadu lidí je nepřijatelné, aby je reprezentoval člověk, který nezapadá do jejich představ o tom, jak by měl politik vypadat. Budu citovat jeden komentář z diskuzního fóra na iDnes.cz před posledními sněmovními volbami v roce 2021: „V našich končinách, proč budu nosit dredy, ty patří do Afriky, to je sociokulturní nesmysl, určitě tě Bartoši bude volit nějaká babička z Horní Dolní a řekne, co to má za plstnatinu na hlavě.“

Kupodivu, realita toho, jak mě přijímají senioři je ve skutečnosti úplně jiná, než se lidé na sociálních sítích často snaží vyobrazit. Nejčastější odůvodnění starších občanů, proč nevolit Piráty, nejsou dredy nebo naše politické postoje, ale samotný název strany. Myslím, že to je ale ve skutečnosti spíš jen snadný únik, nejjednodušší odpověď na otázku, proč nás nevolit.

To, co ale dále nastiňuje pisatel onoho komentáře, řekněme tedy nějakou kulturní apropriaci – to je velmi obtížné. Já se samozřejmě narodil v nějaké době, k něčemu jsem dospěl a existuje nějaká míra toho, co jsem ochotný zakomponovat do své identity, abych byl, řekněme, dostatečně woke (z anglického slova „probudit se“, souhrnný pojem pro názory a politiku zaměřenou na sociální nerovnosti, např. rasismus, sexismus či útlak minorit, pozn.).

To si můžeme lehce představit na příkladu. Level jedna je, že nedělám rasistické vtipy, level dva – nesměju se rasistickým vtípům. Level tři je, že když někdo dělá rasistické vtipy, řeknu mu, že se to nedělá, a pak čtvrtý level – nesměju se rasistickým vtípům ani v duchu. K tomu postupně dospějete a zjistíte, že spousta věcí, které jsou stereotypizované, jsou zcela zbytečné. Stereotypy nikomu nepomůžou a zároveň mnohým ublíží. Kdyby se každý staral jen o sebe, už bychom v České republice dávno měli například manželství pro všechny, i když tam hraje roli ještě celá řada dalších aspektů.

„V něčem jsem možná konzervativní, ale podstatné je, že to nikomu necpu.“

Volby pro Piráty nakonec nedopadly úplně šťastně, získali jste jen čtyři poslanecké mandáty, ačkoliv vám předvolební průzkumy předpovídaly větší úspěch. Např. novinářka Marie Bastlová ze serveru Seznam Zprávy to komentovala následovně: „Ivan Bartoš si zkrátka buď měl ostříhat své dredy, nebo odložit oblek. Ale obojí současně prostě nefungovalo a nezapůsobilo. Pro nejstarší generaci to nebylo dostatečně přesvědčivé, pro nejmladší naopak uvěřitelné.“ Snažil jste se přiblížit konzervativnějším voličům? Jaké jste v tomhle směru udělal kompromisy?

V první řadě jsme neměli jít do koalice se STAN, to byl ten hlavní nešťastný kompromis. Tehdy byla obrovská poptávka a tlak na to, abychom do koalice šli. Samozřejmě, jediné, co můžete skutečně ovlivnit, je to, co děláte vy sami a jak o sobě mluvíte. Všechno ostatní jsou jen interpretace a hodnocení, někdy přesnější, někdy méně přesné. Minimálně v otázce positioningu s komentářem paní Bastlové ale souhlasím.

Přemýšlel jste o tom ale tak? Chtěl jste se přiblížit konzervativnějším voličům?

Řekl bych, že to celé bylo o špatné rozvaze v kampani, která nám byla tak trochu podstrčená kvůli spojení se STAN. V tom, jak je nějaká politická strana vnímána, jak chce, aby byla vnímána a jaká ve skutečnosti je, bývá docela velký rozdíl. Když se snažíte dokázat, že to, co si o vás lidé myslí, není pravda, dostáváte se do křeče. Daleko lepší je maximalizovat, v čem jste dobří.

Na druhou stranu věřím, že u řady progresivně smýšlejících voličů za vaši originalitu sbíráte plusové body. Působíte na ně díky tomu autenticky. Je jedním z důvodů, proč u dredů zůstáváte i to, že fungují tak trochu jako osobní značka?

Není to něco, co bych cíleně budoval. Pirátská strana je strašně různorodá, není to žádná strana geeků (počítačový nadšenec, slangový výraz přejatý z angličtiny, pozn.), jak si někteří myslí. Zaměřujeme se na různé oblasti. Přijde mi šílené, že nám dneska lidé vyčítají, že nenaplňujeme jejich představy, které vytvořila naše stará kampaň s mottem „Pustte nás na ně“. To bylo přece v roce 2017.

Jasně, že zásadní názory mám pořád stejné. Ale kdybych neprošel žádnou evolucí, sám před sebou bych se styděl. Když mi dneska někdo řekne, že už nejsem, co jsem býval... No nejsem. Mezitím jsem se oženil, vychoval jsem dceru, narodil se mi syn, zestárnul jsem. Jasně, že už nebudu vystupovat

stejně jako ve třiceti, i když bych řekl, že věk přináší novou míru svobody. Jak zpívá Janis Joplin – freedom is just another word for nothing left to lose. Moje autenticita je skutečná. Piráti nejsou žádné rychlé šipy nebo morální vzory. Zároveň ale nikomu nic moc nekážeme.

Liberální člověk má vysokou míru tolerance, pokud mu to nezasahuje do jeho vlastního života. Tím se vracíme k mé historce o jedné značce spodního prádla. V něčem jsem možná konzervativní, ale podstatné je, že to nikomu necpu. Věřím, že jednou ve společnosti nastane aha moment, kdy si lidé uvědomí, že jejich individuální štěstí se odvíjí od štěstí celé společnosti, tedy každého jiného individuální štěstí. Což je vlastně základní liberální postoj k světu.

Tím, jak se prezentujete vlastně rozbíjíte stereotypy. Je to váš cíl?

Jo, ale ne hloupě. Pokud chcete, aby došlo k nějaké trvalé změně, společnost na ní musí být připravená a nesmí tam být moc těch, co prohrají. Než jsme vůbec šli do vlády, byl jsem ve veřejném prostoru hodně kritický, ale nastavovat lidem zrcadlo a ukazovat jim jejich špatnost není cesta k posunu. Naopak to lidi zatvrdí. Když někdo na něčem staví celý svůj život a vy mu to seberete, zbouřáte mu tím středobod jeho vesmíru. Takový člověk musí mít možnost, aby z té situace mohl odejít důstojně, ne jak zpráskaný pes. A to i za předpokladu, že se předtím choval jako blbec. Musíte mu vytvořit prostor, kam se může posunout.

Když se třeba podívám na otázku akceptace Andreje Babiše, vidím, že někteří jeho voliči jsou doslova ortodoxní. Mnohokrát se už v životě zklamali a nechtějí si přiznat, že znovu šlápli vedle. Je to pochopitelné, protože člověk musí chránit své ego. Pak je potřeba tu problematiku nasvítit, ukázat lidem fakta, ale nebýt příliš zatvrzelý, protože od určitého momentu se vaše přesvědčování stává kontraproduktivním.

Dalším takovým příkladem je třeba ochrana klimatu, kterou já plně podporuji a naše strana za ni kope. Vidím ale, že když je problematika tlačena hodně radikálně, začíná se to míjet účinkem. To téma už ve veřejném prostoru rezonuje velice silně, nepotřebuju ho nasvěcovat žádným radikálním krokem. Některé bitvy nikdy neskončí, ale pokud dosáhneme i jen dílčího vítězství, neměli bychom se příliš vozit po našich oponentech. Provokovat je dobré, ale pokud chceme dosáhnout reálné změny, musíme to dělat chytře.

Kdy bude Česká republika připravena na to, mít netradičně vypadajícího premiéra?

Doufám, že po příštích volbách! (smích) Ale vážně, mám rád heslo „all power to imagination“. Pokud si věci nedokážete představit, je strašně těžké jich docílit. Je třeba pracovat s okolnostmi tak, aby váš cíl byl reálně představitelný. Věci musí dozrát do nějakého stavu v čase. Tak například bylo jen otázkou času, kdy budou mít Spojené státy prvního prezidenta Afroameričana. Když byl Obama zvolen, byl to velmi emotivní moment, protože to signalizovalo důležitou změnu ve fungování světa. Neznamená to, že jsme tím zvítězili nad rasismem a předsudky, ale je to důkaz toho, že se společnost posouvá správným směrem.

Obsah

TĚLO JAKO SDĚLENÍ

VIZÁŽ JAKO FORMA NONKONFORMNÍ SEBEPREZENTACE

ELIŠKA VOLENCOVÁ ©

SLÁVA PODIVNOSTI	3
Stručná historie tělesných úprav	6
Význam vizáže v neverbální komunikaci	9
Nonkonformní vizáž v současné západní kultuře	11
Patrick Balwin: Vizáž jako reklama na sebe sama	15
Kitty: Vizáž, šikana a komunita	23
Isaac: Vizáž, gender a sexualita	31
Tanja Podjaski: Vizáž a vztahy	39
Monika Parolková a Adam Novotník: vizáž a rodičovství	47
Ema Střítežská: Vizáž jako umělecké vyjádření	55
Jana Myšáková: Vizáž a aktivismus	63
Ivan Bartoš: Vizáž a politika	71

© 2024 Eliška Volencová

Tělo jako sdělení: Vizáž jako forma nonkonformní sebe prezentace

Praktická bakalářská práce

Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Praha, 2024

Grafická úprava a doprovodné fotografie: Eliška Volencová

Instagram: @elli_volenc

Tělo jako sdělení: Vizáž jako forma
nonkonformní sebe prezentace

Praktická bakalářská práce

Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

© 2024 Eliška Volencová